VOLODIMIR MURSKIY

YENÍ RUSYA'NIN ÍÇ YÚZÚ

1932

İSTANBUL

Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi

VOLODIMIR MURSKIY

YENİ RUSYA'NIN İÇ YÜZÜ

İSTANBUL
MATBAACILIK VE NEŞRİYAT
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ
1932

İLK SÖZ

CAFER SEYDAHMET

Milletlerin medenî seviyeleri, içtimaî ve siyasî kabiliyet ve kudretleri bilhassa inkilâp devirlerinde anlaşılır. Milletlerin tarih, an'ane ve harslerinden gelen içtimaî ahlâk ve seciye kudretlerinin derecesi devlet makinesinin sarsıldığı devirlerde meydana çıkar.

Rus inkilâpçıları Rus tarihini 1825 de ilk defa müteşekkil ve asrî bir zihniyetle sarsmışlardı. (1) Bu hareketin liderlerinden ve Rus inkılâpçılarının müsbet düşünenlerinden birisi olan (Pestel) idamından evvel şu sözleri söylemişti:

Benim en büyük kabahatim; tohum ekmeden meyva toplamak istemekliğim olmuştur...

Tarihî ve içtimaî cereyanlardan ziyade hayalî ve Nihlist bir ruhtan kuvvet alarak hareket eden Rus inkılâpçıları bu fikirde mündemiç hakikatleri daha evvel esaslı olarak düşünmüş ve ona göre hareket etmiş olsalardı elbette Rus inkılâbı bir kaç aylık anarşiden sonra daha kanlı bir istibdatla boğulmazdı.

Bizde Bolşevik Rusya; inkılâp Rusyası ve hatta en müfrit bir sol cereyan olarak telâkki edilmektedir. Söz,

[1] (Dekabr) yani kânunevvel ayında Çara karşı vaki sü kastla başlayan bu harekete bundan dolayı (Dekabristler hareketi) namı verilmiştir. Rus inkılâbı eserimize müracaat. Sahife 31.

vicdan, içtima hürriyetlerinden, halk hâkimiyetinden bahsin bile Rusyada bir cürüm addedildiği maalesef bizde anlaşılmamıştır.

Her medenî cemiyetin temel taşı olan bu esasları bile henüz tahakkuk ettirememiş olan Rus kütlesinin bütün dünyada iktisadî haksızlıkları, istismarı ortadan kaldıracak bir cihan inkılâbını tahakkuk ettireceği nasıl tasavvur olunabilir? Bolşeviklerin on dört senedir ayakta durmalarını bunların kabiliyet ve kudretlerinin eserleri olduğunu iddia edenler genç Rus tarihinin zâfını ve müvazenesizliğini, mistik Rus ruhunun hayal ve sabır kudretini, Rus kütlesinin asırlarca maddî, manevî en korkunç mahrumiyetler içinde çırpınarak, insanlık şerefini kavramaktan bile âciz bırakılmış olduğunu nazarı dikkate almış olsalardı her halde Rus hakikatini kısmen olsun anlamış olurlardı.

Bolşevik Rusya cehle, intikama, hırsa yol açarak hürriyeti boğmuş ve bu sayede mevkii iktidara gelmişti... Dünyada en korkunç irticaî bir fırka varsa o da hiç şüphesiz kommünist fırkasıdır. Bu fırka yalnız memleket mikyasında değil, hatta bilhassa Leninin ölümünden sonra kendi muhitinde bile en sadık taraftarlarının bile hürriyetlerine hürmet etmemiştir. Dünyada yalnız matbuatta değil hatta aile ocağında bile insanların düşündüklerini serbest söyliyemedikleri bir memleket varsa o da hiç şüphesiz Sovyetler Rusyasıdır.

Jurnalcılığın, hafiyeliğin yalnız siyasî mahafilde veya amele, köylü teşkilâtlarında değil küçük yaştaki mektep çocukları beyninde bile muvaffakiyetle tatbik edildiği bir tek memleket varsa o da yine Sovyetler Rusyasıdır.

Sovyetler Rusyasının ayakta durmasının sebepleri tahlil edilirken bilhassa (G.P.O.) denilen; yani siyasî emni-

yeti umumiye unvanını takınmış olan kanlı Çekanın oynadığı rolün unutulmaması lâzımgelir. Bütün memleketi ve hatta fırkayı bile elinde tutan bu korkunç idaredir.

Rusya'da hiç bir şey onun gözünden kaçamaz. Onun kolu her hareketi kırmağa amadedir. Onun muvaffak olması için her şey mübahtır. İnkılâp prensipleri, hürriyet, adalet esasları değil, hatta fırkanın en sadık hâdimleri bile yukardan gelen bir emirle derhal mahvedilirler. (G. P. O.) yalnız Sovyetler Rusyasında değil bütün cihanda muhaliflerini ahlâkan çürüten, bin bir provokasyonla onları birbiri aleyhinde kullanan, ve onları nerede olurlarsa olsunlar en korkunç bir şekilde mahveden bir müessesedir.

Böyle bir esasa istinatla yüz elli milyonluk insanın en mukaddes haklarını çiğneyerek en korkunç bir mutlakiyyetle bütün mallarını, mülklerini, hatta sâylerini istedikleri tarzda tasarruf eden ve bunların iaşelerini bile yukardan verilen emirle tesbit eden bir idare acaba Rusyada ne derece muvaffak olmuştur?..

Cihan inkılâplarının temeli olacak olan Sovyetler Rusyasının iktisadî, malî, medenî, içtimaî vaziyeti ne derecede kuvvetlenmiş ve burada Kommünizm esasatı ne kadar tatbik edilmiş ve bunlar ne gibi müsbet neticeler vererek kütleyi ne kadar Kommünizme yaklaştırabilmişlerdir?...

Bilhassa inkılâplardan doğan hükûmetlerin muvaffakiyetleri iş başında durdukları müddetle değil, onların millete ve tarihe vadettikleri programlarını tatbik edebilmelerinin derecesile ölçülür. İnkılâbı öldürerek, idarelerindeki halkı en basit hürriyetten, hatta bir lokma ekmekten bile mahrum bırakarak en korkunç bir zulüm ve tedhişle iş başında uzun müddet kalınabilir, fakat bu

tarihe yeni ve şerefli bir sahife açmak mıdır?... Süngüye dayanan idarelerin yerlerini hakka hürmet edenlere terke mustar kaldıklarına tarih şahit değil midir?... Çarlık ta bundan dolayı devrilmemiş midi?... Çarlığın beşiği olan (Kremlin) sarayında yeniden kanlı bir istibdat kuran, yeniden başka unvanlar altında korkunç bir emperyalizm siyaseti yaratan Bolşeviklerin tarihin ve inkılâbın manasını anladıklarına bile inanmak müşkül oluyor.

Rus inkılâbı hürriyeti, adaleti, halk hâkimiyetini teminden maada, amele, köylü ve mahkûm milletler meselelerini hallederek Rusyayı sağlam bir esasa istinat ettirmek mecburiyeti tarihiyesinde idi. Acaba hürriyeti öldürmüş, halk hâkimiyetini çekememiş olan Bolşevikler her şeyden ziyade köylüler memleketi olan Rusya'da toprak meselesini ve köylünün hayatını ne gibi esaslarda tanzim ettiler?.. Bunun köylü hayatındaki, devlet iktisadiyatındaki neticeleri ne kadar hayırlı ve müsmir oldu?.. Bilhassa amele diktatörlüğüne istinat eden Bolşevik fırkası amele hayatında ne gibi maddî, manevî salâh temin edebildi?.. (Her millet kendi mukadderatına sahip olmalıdır) düsturunu kendi programında mahkûm milletlere, hatta Rusyadan ayrılmak hakkını bile tanıyarak ilân eden Bolşevik fırkası bu milletleri ne derecede istiklâllerine demiyelim, hakka ve refaha nail etti?...

Yeni Rusya'nın yeniliği neden ibarettir?.. Moskova'nın hâkim rolü mü kalktı?. Mahkûm milletlerin yurtlarına Rus muhacirleri doldurmak ve Rusluğu her tarafta ekseriyete nail etmek ve hâkim mevkiine çıkarmak siyaseti mi değişti?...

Şimdi Rusya'da ilme, tarihe, felsefeye esas tutulmuş olan tarihî materyalizm felsefesi acaba millî harslerin daha esaslı bir surette kendi benliklerini kaybetmelerine im-

kânlar bahşetmiyor mu? İnkılâp lisanı şerefini kazanmış olan ve Kommünizm felsefesinin en esaslı surette neşrine vasıta ittihaz edilen Rusça mahkûm milletler münevverlerini daha kolaylıkla Ruslaştırmıyor mu?...

Yeni Rusya anlaşılması en müşkül olan bir memlekettir. Bu güçlük Rusyanın dünyanın altıda birisini teşkil etmesinden ileri gelmiyor... Bu zorluk Rusyada muhtelif medenî seviyede, muhtelif ırk ve dinde olan yüzlerce milletin bir merkeze bağlanmış olmasından neş'et etmiyor...

Rusyanın ve Rus tarihinin tezatlarla dolu olması yahut Rus ruhunun hayal kudretinin ucu bucağı olmaması bu memleketin ve bu milletin kolaylıkla anlaşılmasına imkân bırakmadığı gibi dünyanın en (sinik), en sahte bir idaresi olan Bolşevizmin icraat ve neşriyatında doğruyu tefrik te o nisbette müşküldür. Rusya elektrikleştiriliyor... Sanayileştiriliyor... Rus ovaları buğday fabrikaları haline getiriliyor... Rus köylüsü ve Rus amelesi yalnız okur yazarlar değil, hatta cihan mikyasındaki içtimaî ve siyasî meseleleri kavrayan insanlar haline getiriliyor... Bütün Rusya ve bilhassa bütün gençlik Kommünizmi ve cihan inkılâbını o kadar benimsemişlerdir ki gece, gündüz sarsılmaz bir iman ve kuvvetli bir heyecanla bu uğurda canla, başla çırpınmaktadırlar... Delâil mi?... İşte istatistikler... İşte neşriyat.. İşte radyo, işte sinama, işte hücumcu alayları... İşte tanklar, işte dumping...

Bütün bu kâğıt üzerindeki muhayyel neticelere ve hatta milyonlarca put zahire ihracatına rağmen Rusya'nın hakikî vaziyeti nedir?...

Bütün bu muvaffakiyetlere rağmen Sovyetler Rusyasında bu sene açlık kırk milyonluk bir kütleyi sarmıştır... Bu açlığın büyük yardımla önü alınması hak-

kında bizzat Stalinin şiddetli emirler vermesi meselenin korkunç vaziyette bulunduğunu ispata kâfidir. Bütün o parlak neticelere rağmen Rusyada erzak ve iaşe meselesi harbiumumi senelerini gölgede bırakıyor...

Evet bütün bunlar muvakkattir... Beş senelik sınaî plân muvaffakiyetle bitirilmek üzeredir... O zaman yeni Rusyanın ismi Şarkî Amerikaya tahvil edilecek ve Rusyalıların refahı önünde Amerikalılar kendi ferdiyetçi medeniyetlerinden eriyeceklerdir...

On dört senedir devam eden bu dikenli facia yolunun kurbanlarını saymak lüzumsuzdur... Bunlar tarihin en büyük emelinin kurbanlarıdırlar... 1922 açlığında cihan inkılâbı namına üç milyonu mütecaviz Türk kurban gitti... Kolhoz teşkilâtı bahanesile yani zirai kommünizm hayali uğrunda da milyonlarca Türk çoluk, çocuklarile Kırım'dan, Kafkasya'dan, Türkistan'dan, İdil-Ural'dan sürülerek Şimalin öldürücü iklimlerinde mahvedildiler...

Bunların hepsini tabiî görmeğe mecburuz, hatta yeni Rusya hakkında yazdığımız yüzlerce sahifelik eserlerde ve uzun makalelerde bunlardan bahsi bile inkılâp heyecanını azaltır korkusile lüzumsuz addediyoruz.. Evet bunların hepsini sükûtla geçireceğiz, çünkü yüzde doksanı tamamile cahil bir cemiyet bütün insanlık tarihini deniştirmeğe azmetmiştir!...

Yeni Rusyanın Rus inkılâbını boğarak kanlı ve korkunç bir istibdadı canlandırmış olduğunu olsun tefrik etmiyenler Bolşevizmle Türk inkılâbını teşbihe kalkışıyorlar...

Türk inkılâbı tarihî, millî, iktisadî cereyanımızın inkişafı muhassalasıdır. Garbin iktisadî, medenî, siyasî kudretini artıran esasatla Türk'ün, daha kısa bir zamanda

millî bünyesini sağlamlaştıracağı, millî harsini kuvvetlendireceği, memleketin umranını, iktisadiyatını yoluna koyarak millî sermayesini inkişafa götüreceği hususunda nasıl tereddüt olunabilir.

Cihan buhranının Türkiye iktisadiyatına yaptığı tesirle memleketimizin geçirmekte olduğu sıkıntı Sovyetler Rusya'sının bulunduğu vaziyetle kabili kıyas mıdır?

Rusya'nın bulunduğu buhran ve açlık cihan buhranının neticesi değil memleketin bütün iktisadî hayatının mantıksız ve hayalî tasavvurlarla alt üst edilmesinin eseridir... Türk inkılâbının hangi esası bütün medenî milletleri yükseltmiş olan esasata münafidir?... Halk hâkimiyeti, dini devletten ayırma, bütün iktisadî ve içtimaî ıslahat taşı taş üstüne koyan müsbet ve hakikî neticeler vermiş olan düsturlar değil midir?... Bütün medenî milletlerin hayatlarını tarsin ve tanzime temel olan bu esasatı cemiyetimize kabul ettirmekte elbette tereddüt edemzdik...

Bolşevizm hayalinin cihan mikyasında tahakkuku değil Rusya'da olsun mes'ut bir netice verebilmesi bir zaman meselesi de değildir. Bolşevizm yalnız hürriyete, adalete değil, hayata da münafi olduğu için akamete mahkûmdur.

Bu küçük eserle biz bu hakikati tavzihe çalışıyoruz. Bu mahdut sahifelerde biz Sovyetler Rusyasının iktisadî, malî, siyasî, içtimaî bütün hayatına temas ediyoruz. Bu sahifeler bir kaç haftalık bir seyahatin ve yahut bir, iki mütenakız eserin tetkiki mahsulü değildir. Bu eser muhayyel bir roman da değildir. Buradaki malûmat ve hükümler Bolşevik neşriyatına ve Rusya'da senelerce yaşamış olanların teyit ettikleri hakikatlere müstenittir. Yeni Rusya hakkında yazılan bu sahifelerin mahzı hakikat olduğunda tereddüt edenler bizim her malûmatın mehazı

olarak gösterdiğimiz gazete ve kitapları tetkik edebilecekleri gibi Rusya'da senelerce yaşadıktan sonra Bolşevik idaresinin zulmünden veya açlığından hayatlarını kurtararak anavatana gelmekte devam eden Türkiye'nin öz evlâtlarını dinlemeleri kâfidir. Onların teferrüata ait verdikleri malûmat bu memleket hayatının bütün safahatında tahakkuk ettirilen neticeleri anlatmağa fazlasile kifayet eder. Bu küçük eserle yeni Rusya'nın iç yüzünü meydana koymaktan maksadımızsa dost, düşman tefrik etmeksizin her tarafta ve hatta Türkiye'de bile Kommünizm'e çalışan Bolşevikler'e karşı münevverlerimizi ve milletimizi ikazdır. Bilerek veya bilmiyerek yazdıkları makale ve kitaplarla hürriyetin, halk hâkimiyetinin ve milletçiliğin en kâhir bir düşmanı olan Bolşevizm'i gençliğimize idealize ettirenleri bu sahifelerle biraz olsun ciddiyetle düşündürebilirsek ve onların tesirlerini kısmen olsun izaleye muvaffak olursak kendimizi milletimize ve inkılâbımıza karşı olan borcumuzu bir nebze olsun ifa etmiş addedeceğiz.

20 Mart 1932

Kırımlı Cafer Seydahmet

Haliharpte bulunan bir memleket

"Sovyet ittihadı daimî surette hali harpte bulunan bir memlekettir.,, Bu cümle Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadındaki vaziyeti çok iyi tavsif etmektedir. Çünkü burada hali harp on dört senedenberi bilâfasıla devam etmektedir.

Burada bir oçk cephelerde muharebe ve mücadele ediliyor. Yüzlerce, hatta binlerce cephe vardır. Bolşevik neşriyatında her hanği meselede halkı teşvik ve tahrik için (cephe) kelimesinin kullanılması âdet olmuştur. Nazariyatta sulhperest olan Bolşevik rüesası Kommünist nazariyelerini icra ve tatbik mevkiine koymağa başladıkları anden itibaren çılgıncasına tahakkümi askerî taraftarı olmuşlardır. Her şeye karşı birahmâne harp açtılar: Milliyete, ahlâka, kapitalizme ve bütün dünyaya. Öyle harp ki her türlü vasıta meşru addedilmekte ve merhamet ve şefkat aranmamaktadır. Gûya ki isterik bir mecnun muharip her şeyi gözüne aldırmağa, son ihtiyatlarına kadar harp meydanına bütün kuvvetini sevketmeğe hazırlanmıştır. Ne bir hezimeti muhakkakaya ehemmiyet verir ne de fikir ve tasavvurlarının abes ve beyhude bir şey oduğunu düşünür. İşte Bolşevik rüesasına göre Sosyalizm'in hükümferma olması için esas olması lâzım gelen ahval ve şerait bunlardır.

Nakabili teskin olan bu şiddet ve sertlik Bolşeviklere kendilerinin hasmı olan medeniyet ve bütün cihan ile mübarezede kuvvet vermektedir. Hedeflerini istihsale yarayacak her türlü vasıta Bolşevik'ler için caizdir. Misaklar ve muahedeler ve emsali lâzım olan her şey yapılır. Bolşevik diplomatları ve propagandacıları Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadının, tepeden tırnağına kadar müsellâh kapitalist devletler tarafından ihata edilmiş yegâne müsalemetperver ve sulhperest bir devlet olduğunu ilân ediyorlar. (Halbuki en büyük ordunun burada bulunduğu ve halkın mütemadiyen askerileştirildiği hesaba katılmıyor!).

Sovyetler'in kapitalist devletler ile diplomasi münasebatı nasıldır? Müstakimanedir. Zira bu devletlerin zabıtası kâfi derecede mükemmel teşkilât sahibi olup her türlü resmî Sovyet memurlarının ve G.P.U. hafiyelerinin ve Sovyet diplomasi heyetlerini teşkil eden Komintern yani Komünist Enternasyonali adamlarının Kommünizm propagandalarını tesirsiz bırakmaktadır. Hariçteki Bolşevik müessesatında binlerce Ağabekof'lar vardır. Bunlar ne yaparlar? Bunu kim bilmez?..

Mahallî amele arasında Kommünist propagandası, ihtilâlkârane şurişler ve terki işgaller, ordu ve donanmada ihtilâle teşvik yollu propaganda, mekteplerde propaganda, mahallî matbuatı ifsat, ihtilâl matbuatını tesis, ihtilâlamiz risaleler neşri, posta paketlerini gizli surette açmak, ecnebi topraklarındaki siyasî hasımları katletmek ilâ...

Bu işlerin hepsi (Komintern)e atfolunuyor. Bunun hususî bir müessese olup efal ve harekâtından Sovyet hükûmetinin mes'ul olmadığı iddia ediliyor. Halbuki hakikati halde Sovyet hükûmetinin erkânı Komintern'in icra komitesini teşkil etmiyor mu?

Komintern ihtilâl propagandası için sarfettiği azim mebaliği nereden buluyor? Efsane gibi görünen bu büyük paraları Sovyet diyarının aç ve biilâç fakir ahalisinin gönül rızası ile teberrü ettiğine kimse inanamaz.

Farzedelim ki Komintern hakikaten hususî bir ihtilâl teşkilâtı olup, ihtilâl mevlûdu olan hükûmet dahi bunun kendi toprağında bulunmasına cevaz veriyor. Pek âlâ! Lâkin Komintern'in hedef ve gayesi cihan ihtilâlini vücude getirmek ve umum memleketlerde Kommünist rejimini cebren tesis etmektir! Bu ise başka memleketlerin dahilî işlerine karışmak değil midir? Farzedelim ki Londra'da yahut Paris'te Kommünizm ile mücadele için bir teşekkül vücude gelmiş ve bu dahi Sovyet arazisinde faaliyete geçmiştir. Buna Sovyetler ne der? Şüphesiz notalar ile tehdidatta bulunurlar ve diplomasi hâdiseler çıkarırlar.

Şimdiye kadar pek az devlet dahilî işlerine Moskovanın müdahalesini protesto etmiştir. Çünkü protestodan bir faide çıkmamaktadır. Hangi devlet protesto etmiş ise daima ayni cevabı almıştır:

"Bunu yapan Komintern'dir, bizim bir alâkamız yoktur.,,

Filvaki bu tarzı hareket Hotentolar'a şayandır. Fakat Bolşevikler için çok faidelidir. Çünkü bu muttarit cevap protestolara devam etmeğe heves bırakmamaktadır.

Bolşevikler ile münasebat tesis eden ve bunlar ile muhadenet muahedesine kadar bir çok ahitnameler akteden devletler müruri zaman ile Bolşeviklerin inkşiaf ve ve tekâmül bularak hariçte Kommünist propagandası yapmaktan vaz geçecekleri, yahut hiç olmazsa propaganda faliyetini tadil ve tahfif edecekleri ümmidi kâzibine kapılmışlardır. Böyle şey yok!...

Bolşevikler'in muayyen plânları var ve bunları da gizlemiyorlar. Bunların mefkûresi bütün cihanda Sovyet

Sosyalist Cümhuriyetleri birliğinin vücude gelmesidir. Yoksa bazı ecnebi politikacıların ve gazetelerin zannettiği gibi yalnız Sovyet Rusyası'nın birliği değildir.

Bugün Sovyet Sosyalist İttihadını Ukrayna, Kafkasya, Kırım, Türkistan ve Moskova'nın cebren ve kahren tahtı hükmüne aldığı diğer memleketler teşkil ediyor. Yarın da Lehistan'ı, Romanya'yı ve Baltık sahilindeki memleketleri bu ittihada sokmak istiyorlar! Bütün dünya memleketlerini sırası ile bu ittihada almak istiyorlar. İşte Moskova Bolşevikleri Sovyet Sosyalist cümhuriyetleri ittihadını bu suretle cihanşümul tasavvur ediyorlar.

Bolşevikler tabiî Moskovanın hüküm ve nüfuzu altında olmak üzere umum Avrupa ve Asya'nın yegâne devletini bu Kommünist ittihadının teşkil edeceğine şüphe etmiyorlar.

Kommünist ve kapitalist iktisadî sistemlerinin birlikte yaşayabileceği ve hatta yekdiğerile teşriki mesaide bulunabileceği hakkında serdolunan müddeiyyat ve teminat dahi Bolşevizm'in inkşiaf ve tekâmülü zanni gibi ynalış ve bâtıldır.

Bu sözler ve iddialar Bolşevik'lerin sanayi tesisatını ve dumping teşebbüsatını inkişaf ettirmek suretile kapitalist sistemi ile mücadele edebilmek ve kendilerine para veren kapitalist memleketlerde Kommünist propagandası yapabilmek için icap eden sermayeyi tedarik ve temin etmelerine hizmet etmektedir.

Ne ademi tecavüz misakları ve muhadenet muahedeleri; ne de Bolşevik diplomatlarının sulhperverane teminatı Bolşevikler'in âmal ve tasavvuratını asla değiştiremez. Bolşevikler'in müsellâh bir tecavüzü şimdilik göze aldırmamalrı muhtemeldir. Çünkü böyle bir harekât kendi aleyhlerine çevrilebilir. Lâkin şurası kat'î surette muhakkaktır ki bunlar ne iktisadî tecavüzden ne de ihtilâlkârane

propagandadan vaz geçemiyeceklerdir. Şimdiki cihanşümul iktisadî buhran dahi bir derece Bolşevik'lerin iktisadî siyaset ve tecavüzünden neş'et etmiştir. Sovyet Rusya'sı yani dünyanın altıda biri cihan ihracatına kapalıdır.

Fabrikalara mahsus makineler müstesna olmak üzere hariçten ithalât yapmıyan Rusya kendi ihracatı ile bütün cihan piyasasını boğmuştur. Fiatları dahi o kadar düşüktür ki yerli emtia ve mahsuller için Rusya'dan gelen eşya ile rekabet etmelerine ve başa çıkmalarına imkân yoktur. Bu eşya ve mahsulün başlıcası hububat, kereste ve ham maddelerdir. Avrupa'nın ve Amerika'nın ziraî memlekeleri mahsulâtı için şimdiye kadar açık olan piyasalar Sovyet'lerin dumpinginden dolayı büsbütün kapanmıştır. Avrupa'nın ve Amerika'nın ziraat memleketleri adeta kendi mahsulâtına boğulmuştur. Piyasa ve mahreç olmadığından ihraç edemiyorlar. Bunlar için Bolşevik mahsulâtının gayet dun olan fiatı ile rekabet etmek imkân haricindedir.

Sanayi merkezleri dahi ayni vaziyettedir. Eşyayi mamule için mahreç olmaması istihsalde durgunluk tevlit etmiş ve neticede emsali görülmemiş işsizlik peyda olmuştur. Bu vaziyet ise Komünist'lerin ihtilâlkârane propagandasına mükemmel zemin hazırlamış ve Moskova'nın tasavvur ve plânlarının kuvveden fi'le çıkmasına ilk hatveyi teşkil etmiştir. Şukadar var ki cihanın muhtelif memleketlerinde Komünist zümrelerinin ve kadrolarının azim mikyasta tevessü etmiş olması yalnız iktisadî buhrandan neş'et etmiş olmayıp bilâkis daha ziyade Sovyet ajanlarının müfsidane propagandalarının muvaffakiyeti mahsulüdür. Kapitalistlerin parası bu ajanların her tarafa sokulmalarını ve satılmak istiyenleri satın almalarını temin etmektedir. Bu suretle bunlar vicdansız, vatansız, millî şerefsiz, en hayatî millî menfaatlerini satmağa hazır ve siyaseti alet ve san'at edinen âdî adamlardan kadrolar teşkil etmişlerdir. Bunlar

gençliği vatan muhabbeti hissini ve millî mazi alâkasını öldürerek zehirliyorlar ve millî kahramanlara hürmet ve perestiş an'anesini öldürmeğe çalışıyorlar ve bunları avammın eğlencesi ve maskarası haline getiriyorlar ve bunların yerine enternasyonal'in kahramanları diye şu veya bu maceraperestleri ve şarlatanları ikame ediyorlar.

Gûya bunlar proletariya denilen sây sınıfının saadeti ve yer yüzünde Komünist cennetinin vücude gelmesi için mücadele etmişler ve ediyorlar.

Bolşevik inkılâbındanberi geçen on dört senedenberi bu Komünist cenneti asıl vatanı olan Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadında ne haldedir?...

Burada adilik ve cahilâne iptidailik Proletariya harsinin mefkûresi olmuştur. Sây tezgâhına bağlanan esir amelenin makineleşmiş kadroları kadiri mutlak G.P.U.'nun yorulmak bilmez gözünün sıkı nezareti altına verilmiştir. Sây erbabı ile Rusya'nın yeni Aristokratları Komünist fırkası azaları arasında eski derebeylik usulünde sıkı münasebet ve rabıta tetsis edilmiştir. Çiftçi esaret halindedir. Ferdiyetin her türlü tezahüratı birahmane istisal ve imha edilmektedir. Bunların üzerine de yeni bir nevi kapitalizm peyda olmuştur. Bu dahi Komünist rüesasından bir zümrenin idaresi altında bulunan devlet kapitalizmidir.

Bu; terakki midir?. Aşikârdır ki Mısır Firavunları, Alman derebeyleri, Brezilya'daki büyük çiftlik sahipleri "dünyanın en serbest devleti,, addolunan Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadının bisûd mefkûrecilerinkinden başka türlü hareket etmiş değildirler.

Sütunlarında tenkide az yer verilen Sovyet gazeteleri ve neşriyatı ekalliyetler ve milli -

yetler meselesini adilâne bir surette halleden yegâne devlet Bolşeyik hükûmeti olduğunu iddia ediyorlar. Halbuki Kommünizm'in ilk senelerinde Moskova hükûmeti tarafından teminat verilen Ukrayna'nın ve Gürcistan'ın istiklâli nerededir? Azerbeycan'ın petrollerine kim tasarruf ediyor? Moskova! Ukrayna'nın serveti olan hububat, şeker, kömür ve demir kimlerin elinde bulunuyor?. Harkof'daki Ukrayna hükûmeti denilen şey Moskova'nın bir kuklası ve daha açıkça Moskova'nın kendisi değil midir?

Türkistan'ın pamukları ve Gürcistan'ın manganezleri kimdedir? Bu servetlere mukabil Moskova o memleketlere ne veriyor? Mükemmel bir jandarma, Solofki adaları ve Siberya menfaları, âsi milliyetperverleri tedhiş.

Yerliler lisanında mektep, matbuat ve tiyatro yok değildir. Lâkin bunların mevcudiyetleri Moskova'nın efkâr ve tasavvuratına ve evamirine uygun ve uysal olmaları şartına bağlıdır. Ukrayna ve Türk ve diğer millî harslerin anasırı kökünden birahmane kazılmış ve ferdiyeti milliye vicdanı dahi mahvedilmiştir. Bunun yerine millî meselelere lâkayit ve beynelmilel hemşeriden ziyade Moskof hemşerisine mümasil bir batın teşekkül etmiştir. Moskova hemşerisi tabirini ehemmiyetle kaydediyoruz.

Halbuki "Millî fütuhat,, denilen ve pek te tenkit nazarile bakmayan ecnebî gazetecileri ve politikacıları ve Sovyet muhipleri tarafından bu kadar tefahür ile methü sena olunan millî mektepler, matbuat ve tiyatrolar; Rusya'daki ekalliyetleri yeniden cebren Ruslaştırmak için hizmet etmeğe alet olmaktan başka bir şey değildirler.

Velhâsıl Sovyet ittihadı demek bütün cephelerde ve her türlü vasıta ile tükenmek bilmez muharebe eden yer demektir: Bir taraftan kapitalist Avrupa ve Amerika ile ve diğer taraftan mahkûm milletler olan Ukrayna, Kafkasya, Türkistan, İdil-Ural, Beyaz Rusya ve Kırım ile mücadele ediyor. Bu muharebe ve mücadeleler Moskof Rusunun telâkki ve icrasına göre yer yüzünde bir Komünist cenneti kurmak hayali hâmı uğrunda yapılıyor.

Şimdi de hakayik ve erkamın belâgatini dinliyelim:

BEŞ SENELİK PLAN

Plân niçin beş seneliktir?

Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadının idaresi başında (Lenin) in bulunduğu devrin başlıca sıfatı mümeyyizesi iktisadî cihetten mütemadi surette tekâmül ve inkişaf ve hususî kapitalizme (sermayedarlığa) bir derece avdet idi. Bu tarzı inkişaf çaresiz amele diktatörlüğünün ve alelûmum komünist nizam ve usulünün sükutunu intaç edecek idi. Filvaki Sovyet idaresinin şekli ve Bolşevik düsturları kaldırılmamış idi. Fakat hususî ve ferdî sermayedarlık gittikçe başını kaldırmakta idi. Bilhassa ecnebi sermayesi ecnebilere verilen muhtelif imtiyazat şeklined kuvvet buluyor idi. Şehirlerde ticaret erbabı serbestisini buluyor idi. Bunlara Nepman ismi verilmiş idi ki yeni iktisadî rejim adamı demektir. Köylerde dahi ferdiyetçi yani münferiden iş gören teşebbüs erbabı dahi tekrar serbestisini kazanıyordu. Bu halin devamı sermayedarlık usulünün Komünist nizam ve usulüne karşı muzafferiyetini ve Sovyetlerin bir nevi demokrasi önünde serfüru ederek teslim olmasını intaç edecekti.

Lenin'in vefatı bu hale dürüştane bir nihayet vermiştir. Stalin ve rüfekası iyice anlamışlardır ki Sovyet rejimi mevcudiyetini kurtarmak istiyorsa münhasıran amele sınıfına istinat etmelidir. Halbuki Sovyet Sosyalist İttihadı Cümhuriyetlerindeki amele sınıfı çiftçi sınıfının ancak bir cüz'ünü teşkil etmektedir. Rejimi kur-

tarmak ve tahkim etmek için amele sınıfının sıkleti izafiyesinin artırılması ve Rusya'nın büyük bir sanayi devleti olması icap ediyordu. Bunun için Stalin ve rüfekası Rusya'yı bu şekle sokmağa karar vermişlerdir.

Bu sert ve cezrî karar beş senelik plâna ait emirname ile tatbik sahasına konulmuştur. Plân üç senede yani 1925-1928 de hazırlanmış ve 1929 senesi ilk baharında toplanan Sovyetler'in on beşinci kongresinde murahhasların tetkik ve müzakeresine arzedilmiştir. Beş senelik plânın amelî gayesi istihsali teksif ve teksir için millî ve umumî teçhizat vücude getirmek ve bu teçhizatın ikmal ve intacı ile sanayi istihsalâtını zirai istihsalâta karşı tefevvükunu temin edecek surette arttırmaktır. Ayni zamanda iktisadiyattaki ikiliği izale etmek yani Sovyetlerin umdesi için tehlikeli olan ameleye karşı çiftçinin muhalefeti ve toprağa karşı fabrikanın hasım olması ikiliğine meydan vermemek için zirai istihsalin çiftçinin ferdî işletmesinden çıkarılması ve çiftçinin isteyip istemediğine bakmıyarak cebren ve kahran fabrikadaki mesai usulüne tevfikan kollektif yani müşterek bir surette her türlü ziraatin idare edilerek zirai istihsalâtın dahi teksif ve tezyidi plânın istihdaf ettiği gayelerden biridir. Beş senelik plânın bir hikmeti vücudü daha vardır ki bunu Bolşevik'ler dahi gizlemiyorlar:

Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı cihan ihtilâl ve inkılâbının kuvvei muharrikesi olmalıdır. 1914-1918 harbi umumisinin ve son iktisadî buhranın bir cihan ihtilâlini vücude getirmesi hakkında beslenen ümitler boş çıktığından Bolşevikler yeni bir harbi ve yeni bir iktisadî felâketi tahrik etmeğe karar vermişlerdir.

Binaenaleyh beş senelik plânın Sovyetler İttihadını harbe hazırlaması icap etmiştir. Bolşevikler pek iyi anlayorlar ki Komünist nizam ve usulü bir memlekete münhasır kaldığı zaman yaşayamaz.

Bunlara göre başka memleketlerde dahi ihtilâl ve inkılâp vücude gelmesi zaruridir. Bunu tacil ve tesri etmek için propaganda kuvvetinin noksanı harp ile ikmal edilmelidir. Binaenaleyh Sovyetler İttihadı yeni bir hrabe hazırlanmalıdır. Bunun için Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadının sanayileştirilmesini istihdaf eden beş senelik plân ağır sanayie, yani demir ve çelik ve emsali sanayie ve kimyevî sanayie çok büyük ehemmiyet vermektedir. Halkın iptidaî ihtiyacatını temin edecek olan hafif sanayi adeta plânda büsbütün terk ve ihmal edilmiştir. Sovyet Rusya'sının hudutlarından çok uzaklarda ve Ural dağlarının çok içerilerinde levazımı harbiye imaline mahsus gayet cesim fabrikalar inşa edilmiştir. Bu fabrikalar bir kaç milyon mevcutlu bir ordunun ham mevaddı madeniyesinden mücellâ çeliğine kadar her türlü levazım ve mühimmatını, tanklarını, toplarını ve zehirli gazlerini imal etmeğe kâfidir.

Bu vâsi hazırlığın sebebi şudur: Harp vukuunda Sovyet Rusyası yalnız kendi ordularına değil diğer memleketlerin amele ordularına dahi silâh ve mühimmat yetiştirmek mecburiyetinde bulunacaktır. Bu vâsi tesisatın başında Magnitogorski bulunuyor. Lâkin bütün memleketin istihsalâtının yarısını teşkil edecek olan Ural mıntakasının demir ve çelik istihsalâtında Nijni Tagil ve Bakal'ın dahi büyük hissesi bulunacaktır. Kuzneçki, Kızıl, Şasavaya ve Karaganda havzasının madenkömürleri ve Bogomolov izabe fabrikalarının bakırları ve Alapayevski'nin alüminyumu ve Saldinski, Solikamski ve Bereznikov'un hamızı azotları, hamızı kibritleri, humzu potasları, fosforiyetleri ve Çelâbinski'nin traktörleri beş senelik plânın Ural'a ait kısmının en mühim anasırındandır.

İşte İzvestiya gazetesi atideki mütalea ile mezkûr fabrikalara işaret etmiştir:

"Sovyet sanayii madeniyesi esliha ve mühimmat ihtiyacatımızı kâmilen temin etmelidir,,. Bu münasebetle şurası da şayanı kayittir ki bu fabrikalardan bazıları, meselâ Çelâbinski traktör fabrikalarının idaresi ve taksimatı gayet gizli tutulmaktadır. Bolşevikler bu fabrikaların muvaffakiyatını bu kadar tefahür ile ilân ettikleri halde bunları ziyaret için şimdiye kadar hiç bir ecnebi gazetecisine müsaade etmemişlerdir. (1).

(1) Pariste tabolunan H. R. Knickerbocker'in «Beş senelik plânın terakkisi» eserinin 96 ıncı sahifesinden.

Lâkin erkama ğelince

Beş senelik plânın müddeası "Sovyet Rusyası'nın kapitalist, yani sermayedar rejiminin cari olduğu memleketlerin sanayii derecesine yetişip bunları geçmektir.,,

Filvaki beş senelik plânın erkamı mühip ve azametlidir. Lâkin masa başında tanzim edildiği gibi kaldığı aşikârdır. Beş senelik plân muazzam fabrikaların, elektrik merkezlerinin inşasını ve kömür ve petrol istihsalinin son derecede artırılmasını ve teksifini ve nakliyatın ve sair şuabatı iktisadiyenin inkişaf ve tevsiini tesbit ve tayin etmek ile kalmayıp belki sanayiin her şubesinin istihsalâtının en yüksek derecesini ve maliyet kıymetini tasrih etmiş, maaşlara kadar teferrüatı dahi kaydetmiş ve hatta umumî nüfusun ne miktarda artacağını ve her nüfusun istihlâk edeceği miktarı ve millî servetin derecei tezayüdünü dahi hesap etmeğe çalışmıştır. Beş senelik plân Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı memalikinin hayat âlemini fennî bir lâboratuvar gibi telâkki etmekte ve her ihtiyacı keşif ve hesap ederek bunları tatmin edecek tertipleri tayin etmektedir. Hayatın her türlü tezahürat ve ihtiyacatı için yüzde nisbeti ile bir formül hazırlamıştır.

Beş senelik plân memleketin millî iktisadiyatının 1926-1927 devrine kıyasen hâsıl edeceği terakki ve tezayüdü takriben şu suretle tahmin etmektedir:

Umumî nüfus	Yüzde	11,8
Maaşlılar	»	18,2
Muhtelif sanayi	»	181
Ağır sanayi	»	255

Hafif sanayi	Yüzde	144
Ziraî istihsalât	»	151
Millî gelir	»	101,5

Plânın tatbik ve icrasına amele ve çiftçi müfettişliği, zabıtai siyasiye olan G.P.U. (!) ve plânın icrasına mahsus komisyon nezaret etmektedir. Bu komisyon sinini sabıkanın mekadiri malûmesine istinaden (kontrol erkamı) tabir olunan rakamları tanzim eder. Bu rakamlar sanayiin muhtelif şubelerinin ve her tezgâh ve fabrikanın yevmî istihsalâtının derece ve mekadirini tayin eder.

Bu suretle kontrol erkamında ve plânların cümlesinde istatistik gayet mühim rol oynamaktadır. Beş senelik plânın icrasına ait hesap ve hulâsalar ve bilhassa Bolşevik matbuatında neşrolunanları Sovyet İttihadı Memleketinin tek tonuna varıncaya kadar kazandığı kömürü, demiri, dökümü bize öğretmektedir. Ziraî traktör ve otomobil fabrikalarının tek motoruna varıncıya kadar velûdiyeti istihsaliyesini bunlardan öğreniyoruz.

Fakat diğer taraftan yine Kızıl matbuattan öğreniyoruz ki ne fabrikalar, ne de madenler meselâ 1931 senesinin iptidasından intihasına kadar usuli defterî üzere hesap ve defter tutmamışlardır. Bu rezaleti takbih ve ilân için Stalin bile eline kalem almağa ve gazetelerde şu satırları yazmağa mecbur kalmıştır:

"İktisadî teşebbüsat ve teşkilâttan bir çoğunun çoktanberi hesap ve kitap tutmaktan ve gelir ve masraflarının bilânçosunu yapmaktan vaz geçmiş oldukları artık bir hakikattir. Galiba bunlar demek istiyorlar ki: Sovyet devlet bankası icap eden paraları veriyor daha ne ister?„ (1)

Madem ki Bolşevikler'in fabrikaları ve iktisadî teşkilâtı usuli defterî üzere hesap tutmuyorlar. O halde beş-

(1) 4 ağustos 1931 tarihli İzvestiya gazetesinden.

senelik plânın netice ve semerelerinin hesabatı nelere istinat ediyor? Yüzde nisbeti hesabatına mı yoksa ruble kıymeti üzerine mi? Ruble kıymeti üzerine ise hangi ruble? Altın ruble mi? 1926-1927 tarihindeki ruble kıymetine mi? Kıymeti dahilî piyasaların kararsızlığını ve temevvücünü gösteren ticarî rublenin rayici mi? Yoksa çiftçilerden hububat satın almak için hükûmet tarafından muayyen bir kıymet tesbit olunan ruble mi?

Aşağıda görüleceği veçhile bu muhtelif rublelerin kıymetleri arasında büyük farklar vardır. Sovyet devlet bankasının cetveline göre 1931 senesi ağustosunda Sovyet rublesinin iştira kabiliyeti ve kuvveti 1913 senesindeki rubleninkinin yarısı derecesindedir. O zamandanberi Sovyet İttihadı memalikinde hayat ve maişet bahası yüzde 50 ilâ 100 artmış olduğuna göre rublenin bugünkü kıymeti artık düşünülsün!

İşte bu hakayik Bolşevik istatistiklerinin mevhum olduğunu ispat etmekte olduğundan beş senelik plânın hakikî kıymetini hesap etmek gayet güç bulunuyor. Bu müşkülâta bir misal daha: İstihsale ait istatistikler münhasıran malın kemiyyet ve miktarını göstermekte ve keyfiyet ve evsafından bahsetmemektedir. Meselâ bize diyorlar ki filân fabrika günde şu miktarda traktör imal ediyor. Bu malûmat traktörlerin mukavemet ve metanet tecrübelerinin yapıldığını ifade etmez.

Biz bunların sağlam ve mukavemetli olarak mı imal edildiğini, yahut işlemeğe başladıktan üç hafta sonra tamirhaneye çekilmesi icap edeceğini bilemeyiz.

Maahaza bu hale rağmen Bolşevik matbuatına ve istatistiklerine inanmak mecburiyetindeyiz. Bunların ihtiva ettiği malûmat ise Sovyetler'in iddialarının tamamile aleyhindedir.

Plân kuvveden file çıkariliyor amma...

Bolşevik propaganda neşriyatı ve Bolşevik'lere yaranmak istiyen bazı ecnebi matbuatı beş senelik plânın kuvveden file çıkarılmasında fevkalâde şevk ve gayret gösterildiğini ilân etmekte ve hesap ve tahminin haricinde olarak plânlarının dört sene zarfında yani 1932 senesinin sonuna doğru icra ve ikmal edilmiş olacağını iddia etmektedir. Bolşevik'lerin büyük neticeler elde edeceklerine şüphe yoktur. Fakat bu muvaffakiyat zâhiri ahvale göredir. Bu muvaffakiyatın hakiki kıymetini takdir için iki mühim âmilin ve unsurun nazar ıitibara alınması lâzımdır. Bolşevikler ise bunları sükût ile geçiştirmek istiyorlar.

Beş senelik plânın muvaffakiyetine ait Bolşevikler'in verdikleri malûmat ve hulâsalardan evvelbeevvel insanda hâsıl olan intibaa göre Bolşevik inkılâbından mukaddem Rusya çölden başka bir şey değilmiş. Hakikaten 1918 senesinde Rusya'da mektep yok mu idi? Darülfünunlar bulunmuyor mudu? Madenocakları ve petrol kuyuları yok mudu? Sanayi yok mudu? Gemi yok mudu? Filvaki bunlar resmen söylenmiyor. Fakat beş senelik plânın matlup kısmını kabartmak için eski rejimden tevarüs edilen müessesat yeni tesisatın arasında tasrih edilmiyor. Yine şurası da kabili inkâr değildir ki 1913 tarihinde Rusya cihanın ikinci petrol müstahsili bir memleketti. Ayni zamanda Rusya kereste, arpa, kara buğday, keten, kenevir,

plâtin cihetinden cihanın birinci müstahsili idi. Nehirlere mahsus Rus ticaret filosu bütün cihana ve hatta Müttehidei Amerika'ya bile faikdi. Dünyada en çok at yetiştiren memleket Rusya idi. İşte Rusyanın eski hali ve vaziyeti plânın birinci amilidir.

İkinci unsur ve amil ise beş senelik plânın kuvveden file çıkmasının neye malolacağıdır.

Beş senelik plânın masarifi hakkında ilk yapılan tahmin 76 milyar rubledir. 1928 senesinde Sovyet hükûmetine verilen erkam bu idi. Fakat plân merkezî icra komitesi tarafından kat'î surette kabul edilmezden evvel tadil edilmiştir. Plânın muaddel suretinin masarifi 86 milyar ruble olarak tahmin edilmiştir. Lâkin plânın tatbiki esnasında her sene masarifin ehemmiyetli miktarda artmış olduğu ve Bolşevikler'in inflasyon yapmağa yani evrakı nakdiyeyi tezyit ve teksir etmeğe mecbur kaldıkları nazarı itibara alınacak olursa plânın yüz milyar rubleye, yani yüz milyar Türk lirasına mal olacağı muhakkak addolunabilir.

Bu iki amilden başka erkam ile gösterilemiyen diğer unsur ve amiller daha vardır: Mecburî mesai, gayri kâfi ücret ve maaşlar, hadden dışarı vergiler, halkı ve bahusus zürraı istismar, dumping dolayısile vukubulan malî zararlar ve saire. Eğer bu amilleri dahi erkama tahvil edip beş senelik plânın masarif kısmına ilâve etmeğe imkân olsa plânın masarif yekûnu bir kat daha kabarmış olacaktır.

Bu kadar masarife göre elde edilen neticeler nedir?

İmalâtı madeniye

Beş senelik plânın icrası için bidayette tahsis olunan meblâğın yüzde (22,1) kısmını sanayileştirmek masarifi teşkil edecekti. Fakat tahsisatın hepsi bundan ibaret değildir. Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadının umumî bütçesine ve millî Sovyet Cümhuriyetlerinin hususî bütçelerine her sene sanayileştirmek masarifi için oldukça mühim mebaliğ konulmaktadır. Lâakal yüzde 35 nisbetinde tahsisat konulduğu muhakkak addolunabilir. Plânın bu kısmı için her halde 30 milyar ruble sarfedilmiştir. Bu meblâğdan takriben 20 milyarı demir ve çelik yani ağır sanayie aittir.

Bu kadar masarife rağmen plânın imalâtı madeniye kısmı kuvveden file çıkarılamamıştır. Sovnarkom yani halk komiserleri reisi (Başvekil) Molotof bunu Merkezî Komitede açıktan açığa söylemiştir. (1)

1929-1930 da 4,9 milyon ton dökme maden istihsal edilmişti. Bu miktar plânın ancak yüzde 92 kısmının icra edildiğini göstermektedir. 1931 senesinde sekiz milyon ton yani 1929-1930 müddetine göre yüzde 50,9 fazla istihsal vukuu tahmin edilmişti. Bundan başka yeni mevaddı müterakimenin istimali ile istihsal 1,3 milyon ton daha artacaktı. Halbuki bütün gayretlere rağmen istihsalâtı ancak 4, 7 milyon ton vermiştir ki bu miktar tahmin olunan miktarın yüzde 58 i olup

(1) 25 kânunuevvel 1931 tarihli İzvestiya gazetesinden.

hatta senei sabıkanın dunundadır. 1932 senesi için plânda 9 milyon ton dökme maden istihsali tahmin edilmiştir. Halbuki Bolşevik gazetelerinin neşriyatına göre fabrikalardan bir haylisi plânda kendilerine tayin edilen miktarları yetiştirmemektedir. (1)

1929-1930 da çelik istihsalâtı 5,5 milyon tona baliğ olmuştur ki 1928-1929 senesine nazaran yüzde 17,6 nisbetinde fazladır. Beş senelik plânda 1931 senesi için 8,8 milyon ton çelik istihsal edileceği gösterilmiştir. Halbuki ancak 5,3 milyon ton istihsal edilmiştir. (Senei sabıkaya nazaran yüzde 60 noksandır.) 1932 senesinde dahi çelik plânı icra edilemiyor. (2)

Demir istihsalâtı dahi tenezzül göstermektedir. 1928-1929 da 3,8 milyon ton istihsal edilmişti. 1929-1930 da 4,4 milyon ton, istihsal edilmiştir ki senei sabıkaya nazaran yüzde 14,5 fazladır. Lâkin bilâkis 1931 senesinde demir istihsalâtı hissolunacak derecede düşmüştür. Plânda 6,7 milyon ton demir istihsal edileceği tesbit edilmişti. Halbuki hakikatte ancak 3,9 milyon ton yani tahmin olunan miktarın yüzde 58 nisbetinde istihsal vukubulmuştur.

İşin künhüne vâkıf olmiyanlar bu neticeleri dahi muvaffakiyet addedebilirler. Lâkin harpten evvelki Rusya'nın ağır sanayi istihsalâtına nazarı dikkatlerini celbedecek olursak şüphesiz hayret edeceklerdir:

1913 de	1931 de
Dökme 4,2 milyon ton	4,7 milyon ton
Çelik 4,2 milyon ton	5,3 milyon ton
Demir 3,5 milyon ton	3,9 milyon ton

istihsalât yapılmıştır.

(1) 15 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.
(2) Yine 15 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

Rusya'nın 18 sene evvelki iptidaî vesait ile yaptığı istihsalât miktarları Bolşevik'lerin asrî teknik vesaiti ve azim sermaye ile vücude getirdikleri istihsalât ile mukayese edildiği zaman bu kadar tefahür ile ilân edilen muvaffaikiyetler nerede kalıyor?

1931 senesindeki imalâtı madeniyenin diğer şubelerinin istihsalâtı dökme, çelik ve demirden daha talili değildir.

Plânda kurşun istihsalâtı 30 bin ton olarak tesbit edilmişti. Halbuki 19,6 bin ton, yani yüzde 54 nisbetinde istihsal vukubulmuştur.

Bakır istihsalâtı 150 bin ton tahmin edildiği halde 53 bin ton elde edilmiştir ki tahmin olunan miktarın yüzde 36 kısmı demektir. Kalay 43 bin ton tahmin olunmuş ve 11,4 bin ton istihsal edilmiştir ki tahmin edilen miktarın yüzde 27 kısmı demektir.

İstihsalât 1932 senesinde dahi iyileşmemiştir. Senei cariyenin ilk üç ayına ait neşrolunan çok natamam malûmata nazaran bu seneki istihsalât tahmin olunan miktarın yüzde 41,8-50 si arasındadır. Krasnouralski fabrikası plânda tahmin olunan miktarın ancak yüzde 30 kısmını istihsal edebilmiştir. (1)

(1) 27 mart 1932 tarihli Za İndustrialisaçia gazetesinden.

Otomobil ve Traktör fabrikaları

Stalingrad traktör fabrikası muazzam bir şeydir. Bu fabrika senede 50,000 traktör imal etmek üzere tesis edilmiştir. Harp zamanında bu fabrika az bir müddet zarfında tank tezgâhları haline ifrağ olunabilir. Fabrika Amerikalı mütehassıslar tarafından inşa edilmiştir.

Şimdiki umum müdürü dahi Glickman isminde bir Amerikalı'dır. Fabrikada ve inşaat tezgâhlarında 22,000 amele vardır. Fabrikanın Rus amelesinin yevmiyesi 2 ilâ 5 rubledir. İyi makinistler ve mühendisler günde on rubleye kadar alıyorlar. Amerikalı mühendisler ise senede 5000 ilâ 10,000 dolar alıyorlar. Bunların yarısı dolar olarak Amerikan bankalarına yatırılıyor. (1) Mezkûr fabrika ayda 4,000 traktör imal edecekti. Halbuki Knickerbocker kitabında Sovyet ittihadı otomobil-traktör tröst reisi Osinski'ye atfen 1931 senesinde ayda ancak 200 traktör imal edilebildiğini ve ileride bu miktarın dört yüze iblâğı ümit edildiğini yazıyor. (2)

Harkof'taki traktör fabrikasının imalâtı plân mucibince Stalingrad'ı dahi geçecekti. 1931 senesi 1 teşrinievvelinde küşat edilen bu fabrika senede 35 beygir kuvvetinde 70,000 traktör imal edecekti. Burada 12,000 amele Amerikalı mühendislerin idaresi altında çalışmaktadır.

---

(1) 1931 senesinde Paris'te tabolunan H. R. Knickerbocker'in «Beş senelik plânın terakkisi» eserinin 110 uncu sahifesinden.

(2) «Beş senelik plânın terakkisi» eserinin 118 inci sahifesinden.

Çelâbinski'de derdesti inşa bulunan traktör fabrikası gayet kolaylıkla imalâtı harbiye fabrikası haline konulabilecek imiş. Bu fabrika senede, altmış beygir kuvvetinde ve onar tonluk 50,000 traktör imal edebilecek imiş. Traktörler tekerlek yerine müteselsil zencir ile mücehhez olacağından tanka benzemektedir. Bunun için bu fabrikanın traktörlerine (tank tipi) ismi verilmiştir.

Çelâbinski fabrikasının heyeti umumiyesi için yatırılan sermaye 170 milyon rubleye baliğ olmuştur. İstihsalâtı Amerikalı mühendisler idare etmektedir. Bu fabrikada 400 Amerikalı mütehassıs amele vardır. Burasının askeri cihetten büyük ehemmiyeti olduğundan seyyahlar kabul edilmiyor.

Nijni Novgorod 'da Sovyet İttihadının en büyük otomobil fabrikası inşa ve ikmal edilmiştir. Bu fabrika Ford'un mühendisleri tarafından inşa edilmiştir. Fabrikanın plân ve ihtira beratları ve 74,000 otomobil parçaları takımı 30 milyon dolar mukabilinde Ford tarafından verilmiştir. Bu fabrika ilk üç sene zarfında Ford tarafından verilen ayrı parçalardan otomobiller yapacaktır.

Fabrika işliyecek bir hale konulmuştu. Lâkin bu fabrikanın idaresi başına mukavele hilâfına olarak Komünistlerden teşkil olunan bir (Kızıl müdüriyet) konulmuştur. Bu heyeti idare teknik cihetten o kadar vukufsuzluk göstermiştir ki fabrika açıldıktan bir ay sonra heyeti idare fabrikayı durdurmağa mecbur olmuştur.

Bu münasebetle bir süal varidi hatır oluyor:

Nijni Novgorod fabrikasının plânını hazırlıyanlar fabrikanın senede 140,000 otomobil imal etmesini tesbit ederken ne gibi ticarî hesap yapmışlardır? Umum Sovyet diyarında komünist fırkasına ve hükûmete ait olmak üzere mevcut otomobillerin yekûnu 30,000 tahmin olunuyor. Eşhasın hususî otomobili olmasına Komünist akidesi ve

manidir. O halde mezkûr fabrika senede yüz kırk bin otomobili kimin için yapacaktır

Diğer fabrikaların dahi vaziyeti yukarıda söylediğimiz fabrikalardan iyi değildir. Meselâ Kommuna fabrikası 1932 senesinin kânunusanisinde kombine yani hazır parçaardlan mürekkep 169 traktör imal etmiştir. Bundan 117 traktör na tamamdır. Halbuki plân mucibince bu fabrika mezkûr ayda 700 traktör yapacaktı.

Rostselmaş fabrikası tahmin olunan 350 traktör yerine 34 traktör imal etmiştir ki bunlar da na tamamdır.

Pluh i Molot (yani sapan ve çekiç) fabrikası 2750 sapan yerine 424 sapan imal etmiştir. Sovyet matbuatı her gün bunlara mümasil ahvali haber vermektedir. (1)

(1) 21 Şubat 1932 tarihli İzvestiya gazetesinden.

Magnitogorski

Dünyanın en büyük çelik fabrikası olmak üzere hazırlanan Mağnitogorski'nin plânı hakikaten muazzam bir şey olduğunu itiraf etmelidir. Bu plânın ve alelûmum Ural havalisinde azim sanayi tesisatı vücude getirilmesinin saiki iktisadî olmaktan ziyade askerî ve siyasîdir.

Bolşevikler Karadeniz'de bir harp vukuu takdirinde Ukrayna'daki imalâtı madeniye sanayiine muhtaç kalmamak için Ural'da imalâtı madeniye fabrikaları tesis etmişlerdir. Magnitogorski Amerikan mühendislerinin müsareatkâr ve ihtimamlı iştirak ve muaveneti ve Amerikan alât ve levazımı ile ve Amerikan usulleri üzere inşa edilmiştir. Amerikalılar Komünistler'in sabık ilâhı ve azizi Karl Marks'ın şiddetle takbih ettiği "rationalisation,, -mesai ve amelede tasarruf- ve "İş başına ücret,, gibi tam manasile kapitalist usulünü burada kullanmışlardır.

Amerikalılar iki buçuk senede 2,5 milyon ton çelik imal kabiliyetini ve üç senede 3 milyon ton imal kabiliyetini haiz olup lüzumu halinde dört milyon tona dahi çıkarılması mümkün olacak bir fabrika inşasını deruhte etmişlerdir. Magnitogorski projesi beş senelik plân için kat'î ehemmiyeti haizdir. Hükûmet bu teşebbüs için 800 milyon ruble sermaye yatırmıştır. Fakat şimdi büyük müşkülâta tesadüf edilmiştir ki bu tesisatın muvaffakiyeti bu

müşkülâtın izalesine bağlıdır. Magnitogorski muhtaç olduğu kömürü 2500 kilometre uzakta bulunan Kuzneçki'den getirmek mecburiyetindedir. Bu hal Almanya'da Essen'deki Krupp fabrikasının kömürünü Cenubi Rusya'daki Don havzasından getirmesine benzer.

Sanayii Kimyeviye

Bolşevikler Ural havalisinin Sovyet sanayii kimyeviyesinin üssülesası olmasını tasavvur ediyorlar. Bu maksatla Bereznikovo'da fabrikalar inşa olunuyor. Bunlar 1933 senesinde ikmal edilecek ve 150 milyon rubleye mal olacaktır. Bu fabrikalar alelâde zamanlarda amonyak, nitrat, hamızı kibrit, bertholet tuzu, sulfat damonyak ve natron de salpetre imal edecektir. Fakat istenildiği ande boğucu gaz ve mevaddı infilâkiye gibi levazımı harbiye yetiştirmeğe tahsis edilebilecektir. Bu fabrikalar dahi Amerikalılar tarafından inşa edilmektedir.

Doneç Kömür havzası

Doneç havzası Sovyet Rusyasının başlıca kömür menbaıdır. Çünkü beş senelik plânda gösterilen kömür sarfiyatının yüzde yetmiş beş kısmı buradan temin edilmektedir.

Havzanın kömür hasılatı plânın ilk iki senesinde oldukça iyi idi. 1928-1929 da bu havzadan39,6 milyon ton kömür istihsal edilmiştir. 1929-1930 da 46,6 milyon ton kömür alınmıştır. Yani bir sene evveline nisbetle yedi milyon ton fazla istihsal yapılmıştır. Maahaz bu hasılat plânda tayin olunan miktarın ancak yüzde 89,8 kısmını teşkil ettiğinden, azdır.

1931 senesinde plâna göre 86,5 milyon ton istihsal edilecekti. Yani yüzde 47,4 fazla olacaktı. Halbuki istihsalât aşikâr bir surette azalmıştır. Kayaları kesmek için yeni makineler temin edildiği ve madenlerin mihaniki işletilmesi yüzde 74 nisbetinde artmış olduğu halde 1931 senesinde ancak 55,5 milyon ton istihsal edilmiştir ki plânda tayin olunan miktarın yüzde 64,2 kısmını teşkil etmektedir.

Binaenaleyh Doneç havzasının makineleştirilmiş olması beyhude para sarfından başka bir şey olmamıştır. 1931 senesi istihsalâtının 1930 senesine nisbetle biraz fazla olması amelenin istihsal kabiliyeti artmasından değil, belki fazla amele istihdam edilmesinden neş'et etmiştir.

Çünkü 1931 senesinde evvelki seneye nisbetle 65,000 fazla amele istihdam edilmiştir. Neşrolunan resmî malûmata göre madenlerdeki makinelerin arttırılmasına, az sây ile çok iş görmek usulünün tatbik edilmesine, «Müsabakai içtimaiyeler» in tertip olunmasına ve amelenin «Şevk ve gayretine» rağmen amelenin ferdî istihsal kabiliyeti azalmıştır.

Meselâ 1930 senesinde bir amele vasatî olarak ayda 14,8 ton istihsal ettiği halde 1931 senesinde 13,5 ton istihsal etmiştir. Amelenin ücretleri yüzde 15 tezyit edildiği halde bunun bir faidesi olmamıştır.

1932 senesinde dahi vaziyet aslâ düzelmemiştir. Mesainin teksif ve tezyidi için ittihaz olunan tedabire rağmen kömür hâsılatı tenezzül etmiştir. Meselâ geçen Şubat ayı zarfında yevmî istihsal 193,5 bin tona çıktığı halde Mart içinde 185,3 bin tona düşmüştür. (1)

Bunun sebebi nedir? Amelenin fazla yorgunluğu mu? Yoksa inkisarı hayal mi? İkisi de var. Fakat asıl sebep Sovyet idaresinde amele hayatının müthiş şerait altında bulunmasıdır. Doneç madenlerinin hiç birinde amele için asansörler yoktur, maden dehlizleri ancak 90 santim irtifaındadır. Bazıları daha alçaktır. Amele eğilerek, yatarak çalışmağa mecbur oluyor. Kömür amelesinin yüzde ellisi meskenden mahrumdur. Amelenin gıdası son derecede gayri kâfidir.

Almanyanın Ruhr kömür havzası amelesinden işsiz olanların Doneç havzasına getirilmesi tecrübe edilmişti. Bunlardan bin kadar Alman amelesi Doneç havzasına gel-

(1) 14 Mart tarihli Trud gazetesinden.

mişse de burada ancak bir kaç hafta kalmışlar ve sonradan memleketlerine dönmüşlerdir. Alman amelesi bu madenlerde çalışmağa Almanya'da işsiz kalmağı tercih etmişlerdir. (1)

Sovyet amelesi bile Doneç madenlerindeki şeraite tahammül edemiyerek firar etmektedir. 1931 senesinde 178,000 amele madenleri terketmiştir. Plân mucibince Doneç madenlerinde 231,000 amelenin çalışması lâzım olduğu halde bunun yerine ancak 177,000 amele fasılalar ile çalışmaktadır. Bu vaziyet karşısında Sovyet hükûmeti köylülerin amelei mükellefe şeklinde madenlerde çalıştırılmasını emretmiştir.

Şimdi madenlerdeki amelenin yüzde 82,2 kısmı köylüdür. (1) Binaenaleyh Doneç havzası kömür madenlerinde artık ehliyet sahibi ve usta madenci amele kalmamıştır.

(1) H. R. Knickerbocher'in «beş senelik plânın terakkiyatı» eserinin 212 inci sahifesinden.

(1) 7 Kânunusani 1931 tarihli Za İndustriyalisazla gazetesinden.

Petpol sanayii

Bolşevikler'in yegâne muvaffakiyeti petrol sanayiindedir. Beş senelik plân petrol sanayiinde yüzde 100 icra edilmiş ve dört sene yerine iki buçuk senede ikmal olunmuştur. Sovyet petrol sanayiini Azneft ve Grozneft isminde iki tröst temsil ediyor. Her ikisi de doğrudan doğruya Moskova'dan idare edilmektedir. Bunların varidatı doğrudan doğruya Moskova tarafından tahsil edilmekte ve Kafkasya'ya bir şey verilmemektedir.

Beş senelik plânın petrol sanayiine ait kısmı neden gayri muntazar bir surette muvaffakiyet göstermiştir? Muvaffakiyetin birinci sebebi (mecazen değil, tam manasile) Okyanos gibi petrol bolluğudur. İkinci sebep beş senelik plânın masarifi için ihtiyaçı mübrem olan dolar tedariki için her varilin kıymeti ve ehemmiyeti vardır. Bunun için mümkün mertebe fazla petrol istihsaline çalışılmaktadır. Üçüncü sebep petrol madenlerinin işletilmesindeki kolaylıktır. Petrolün yarısı sun'î vesait ve tulumbalar ve diğer alât ile değil belki tabiî surette fışkıran kuyulardan istihsal edilmektedir.

Sovyet Rusyası'nın petrol istihsalâtı umumî harpten evvelki miktardan 2 1/3 misli fazladır. Yani yüzde 315 fazladır. 1933 senesinde 280 milyon varil istihsal edileceği bekleniyor. Eğer bu miktar temin edilecek olursa Sovyet Rusyası cihan istihsalâtında ikinci mevkii işgal edecektir.

(1931 senesinde Amerika Hükûmatı Müttehidesi

1,005,603,000 varil petrol istihsal etmişti.) Bu netice Sovyet Rusya'sı için pek büyük muvaffakiyettir. Lâkin ayni zamanda petrol istihsali Romanya'da yüzde 137 ve İranda yüzde 1900 artmıştır. Venezuellâ'da 274 ve Amerika Hükûmatı Müttehidesi'nde 3,7 misli artmıştır.

İstihsalâtın artmasına rağmen Sovyet Rusyası'nın dahilî piyasalarında petrol fiktanı vardır. Bilhassa köylüler 1931 senesinde petrol fiktanından sıkıntı çekmişlerdir. (1) Çünkü ihraç olunmıyan petrollerden çoğu sanayide sarfedilmektedir.

(1) 23 Şubat 1932 tarihli İsvestiya gazetesinden.

Hafif sanayi

Mensucat sanayii plân mucibince yüzde 21 artacağı yerde yüzde 12 azalmıştır. (1) Bir çok fabrikalar malzemenin fiktanından mesaisini tatil etmiştir. Sovyet pamuk çiftlikleri ihracat için yetiştirmektedir. Hükûmet hariçten pamuk ithalini gayri mümkün bir hadde indirmiştir. Komünist Evreiciof Sovyetler'in altıncı kongresinde bunu izah ederek demiştir ki:

«Hariçten pamuk ithali tecviz edilemiyecek bir ziyadır. Çünkü eldeki paralar hariçten makine ithali için elzemdir.» (2) Bunun neticesi olarak pamuklu mensucat cihetinden büyük müzayaka vardır.

Bundan dolayıdır ki Sovyet gazetecilerinden biri amelenin çamaşırsız olduğunu görerek «Mağnitogorski'yi çırıl çıplak olan amele yaptı» diye bağırmaktan kendisini men'edememiştir. Lâkin gömleksiz amele yalnız Magnitogorski'yi yapnlar değildir. Umum Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı'nda gömlek yoktur. Halbuki Bolşevikler kendi pamuğunu Kapitalist (sermayedar) memleketlerin ihtiyacatını tatmin için ihraç ediyor!..

Plânın üçüncü senesinde mensucat sanayiinin hâsılatı bir kat daha azalmıştır. Plân mucibince o sene iki milyar

(1) Planovaye haziaystvo gazetesinin VII - VIII kısmının 43üncü sahifesinden

(2) 5 Mart 1931 tarihli İzvestiya gazetesinden.

820 milyon metre mensucat imal edilecek ve senei sabıkaya nisbetle hâsılat yüzde 8,9 fazla olacak idi. Halbuki ancak iki milyar 200 milyon metre imal edilmişti ki bunun da yüzde otuz beşi bozuktur. (!)

Yün mensucat plânda tahmin edilen miktarı bulmamış ise de metre itibarile ayni seviyeyi muhafaza etmiştir. Fakat keyfiyet ve evsaf itibarile hayli fenadır. 1927-1928 de beş senelik plânın başlangıcına kadar beher metre kumaş için 231 gram ince yün veriliyor idi. 1931 senesinde ise metre başına ancak 16 gram ince yün verilmiştir. Yine 1927 senesinde metre başına 112 gram kalın yün sarfedildiği halde 1931 senesinde ancak 47 gram kullanılmıştır. Bilâkis yüne ilâve edilen kâğıt ensacı ve yelken bezi ve sair mevaddın nisbeti tezyit edilmiştir.

1927-1928 de beher kilograma 0,79 kilogram diğer mevat ilâve olunuyordu. 1938 senesinde ise başka bir nisbet kabul edilmiştir: Bir kilo gram yüne 4,05 kilogram diğer mevat ilâve edilir. Böyle bir nisbette yapılan kumaşın mahiyet ve evsafına diyecek yoktur.

Pancar fiktanı şeker sanayiini azaltmıştır. Harbiumumiden evvelki Rusya'da pancar ziraati 622 bin hektar idi. Bundan 109 milyon kental mahsul alınıyordu.

1931 senesinde pancar zeriyat sahası 1,494,000 hektara çıkmış (yani yüzde 140 artmıştır.) Lâkin ancak 121 milyon kental mahsul alınmıştır. Yani mahsul itibarile ancak yüzde 11 nisbetinde tezayüt hâsıl olmuştur.

Zeriyat vaktile yapılmadığından takriben 25 milyon kental mahsul donmuştur. (1)

(1) 26 kânunuevvel 1931 tarihli Komsomolska Pravda gazetesi yazıyor: 1931 senesi kânunuevvelinde Brezine şeker fabrikasının etrafında 400 kental pançar donmuştur. Spiçenecki şeker fabrikaları grupu tarlalarında 1445 bin kental pançar incimat etmiştir. İvaniski Sovyet çiftliği şeker fabrikasına ihtiyacı olan pancarın ancak yüzde 25 kısmı tedarik edilmiştir. ilâh...

Binaenaleyh en zengin pancar çiftliklerini ihtiva eden Ukrayna'da 1931 senesi şeker istihsali mevsiminde fabrikaların bir çoğu tatil edilmiştir. Harkof'taki şeker tröstünün 44 fabrikasından ancak üçü (!) işlemiştir. Kiyef şeker tröstünün 48 fabrikasından on yedisi ve Vinnitza şeker tröstünün 50 fabrikasından yirmisi işlemiştir. Binaenaleyh plânda tayin olunan 24,5 milyon kental yerine ancak 15,5 milyon kental şeker istihsal edildiğine şaşmamalıdır.

Bunun gibi yüzlerce muvaffakiyet zikrolunabilir. Fakat bunların neticeleri, mahiyetleri ve hakikî kıymetleri hakkında doğru bir fikir edinmek için yukarıda beyan olunan misallere bakmak kâfidir.

Elektrik tesisatı

Lenin'in meşhur bir sözü vardır: "Kommünizm; Sovyet kuvveti ve bir de elektrik tesisatının tamimi demektir.,,

Bu kavli meşhur hakkında en hafif tavsif olarak hayli sadedilâne denilebilir.

Lenin'in zamanındanberi Sovyet Rusyası'nda elektrik tesisatının tamimi pek az inkişaf ve tekâmül etmiştir. Dinyeper nehrinin gayet şiddetli akıntıları üzerinde büyük bir elektrik istasyonu inşa edilinciye kadar memleketi elektrikleştirmek teşebbüsünden hakikî neticeler hâsıl olmamıştı. Bu istasyona Dniprostroy ismi verilmiştir.

Ancak bundan sonra memleketi elektrikleştirmek işi bir derece ciddiyet kesbetmiştir. Mezkûr istasyonun inşası plânı 1913 senesinde hazırlanmıştı.

Beş senelik plânın mürettipleri bunu kendilerine mal edinmişlerdir. Bu plân Amerikalı mühendislerin muaveneti sayesinde kuvveden file çıkarılmıştır. Bu istasyonun inşaat ve tesisatına 1927 senesi mayısında başlanmıştı. İlk iki türbinin 1932 senesi 1 Mayısında işlemesi ve diğerlerinin 1933 senesinde faaliyete geçmesi lâzımdır. Maahaza Dniprostroy da zannedildiğine göre tesisatın heyeti umumiyesi 1934 senesinden evvel ikmal edilemiyecektir.

Dniprostroy senede iki buçuk milyar kilovat saat elektrik kuvveti vermek üzere tesis edilmiştir. Lâkin bu a-

zim kuvvet neye sarfolunacaktır. Farzedelim ki bu rakamlar itibarî değil, hakikîdir. Farzedelim ki istasyon vaktinde ve plâna göre ikmal edilecektir.

Senevî iki buçuk milyar kilovat saat elektrik kuvveti mezkûr müessesenin şamil olduğu mıntakada sekiz milyon sanayi halkının ihtiyacını temin edebilir. Fakat bu halkı bulmak için azim sanayi tesisatı lâzımdır. Beş senelik plân mucibince bu kıt'ada azim sanayi tesisatı grupu vücude getirilecekti. Mezkûr elektrik kuvvetini sarfedecek muazzam bir sanayi beldesi yapılacaktı. Lâkin Ural dağları havalisinde sanayi merkezlerinin tesisi tesri edilmiş olması Dinyeper havalisindeki sanayi tesisatının vücude getirilmesine mani olmuştur. Bu tesisatın ne yapılacağı ne de ne zaman yapılacağı malûm değildir.

Bu keyfiyet Sovyet iktisadi millî meclisinin heyeti umumiyesinin 1931 senesi kânunuevvel içtimaında tebeyyün etmiştir.

Binaenaleyh Dniprstroy elektrik fabrikasının kuvveti ancak Nikopol manganez madenlerinde ve Krivoy Rih çelik dökümhanelerinde kullanılacaktır. Bu tesisat ise elektrik fabrikası kuvvetinin azamî yüzde onunu sarfedebilecektir. Halbuki bu (zafer) 700 milyon rubleye mal olmuştur.

Sovyet Rusyası'nın memleketi elektrikleştirme plânı senevî 25 milyar kilovat saat elektrik kuvveti istihsal etmek kabiliyetini haiz elektrik istasyonları şebekesinin inşasını ihtiva etmektedir. Bu tasavvur vücude gelecek olursa elektrik kuvveti istihsalinde Sovyet Rusya'sı dünyanın üçüncü memleketi olacaktır. Amerika Hükûmatı Müttehidesinde senevî 116 milyar ve Almanya'da 30 milyar kilovat istihsal edilmektedir.

Maahaza nüfus başına isabet edecek elektrik kuvveti miktarı itibarile Sovyet Rusyası on altı memleketten geride bulunacaktır. Çünkü Rusya'nın elektrik sarfiyatı nüfus başına 165 kilovat olacaktır. Halbuki 1929 senesinde nüfus başına Amerika hükûmatı Müttehidesinde 942 ve Kanada'da 1,815 ve Norveç'te 2,988 kilovat isabet ediyordu. Esasen Sovyet Rusya'sında elektrik kuvveti daha ziyade fabrikalara, tezgâhlara ve müşterek çiftliklere verileceğinden alelâde amele ve köylüye ne kadar kilovat kalacağı merak edilmeğe şayan bir şey olacakır.

İstihsalâtın evsaf ve kıymeti

Beş senelik plânın ilk iki senesi plânın icra edilmediğini göstermiştir. Plânın her tarafında, umum kıt'ai dairelerinde peyda olan rahneler bunu büsbütün tahrip etmek tehlikesine maruz bırakmıştı.

Acaba plânın artık kendisi kabili icra ve istihsal değil midi? Fakat Bolşevik'ler bunu itiraf ve kabul edemediler. Plân behemehal ve her neye mal olursa olsun icra edilmelidir, dediler. O halde kabahatı yükletecek bir şey bulmak lâzım gelmişti. Mes'ul olanlar pek çabuk keşfedildi: Amele çok az gayret gösteriyor imiş.

Bunun üzerine Moskova fabrikalarının müdürlerine ve komünist fırkası azalarına rahnelerin derhal kapatılması için nefiy ve kurşuna dizilmek cezaları ile tehdit ederek emir vermiştir.

G.P.U. yani zabıtai siyasiye bundan sonra mesaiyi murakabesi altına almıştır. Rahnelerin ve noksanların tasfiyesi başlar. Fabrikalar ve müessesatta bütün sene mütemadi mesai yapılması emredilmiştir. Mahut beş günlük hafta icat edilmiştir. Amele hücum taburları teşkil edilmiştir. Bu kıt'alar başkalarına nümune olacak surette şevk ve gayretle çalışan ameleden teşkil edilmiştir. Amele arasında (İçtimaî rekabet) namı altında müsabaka usulü vaz'edilmiştir. ilâ...

Bu teşebbüsatın neticeleri parlak olmuştur! Fabrikalar amelenin üçer nöbet üzere tertip edilmesiyle her gün yirmi dört saat mütemadiyen çalıştığından memaliki

ecnebiyeden getirtilmiş olan nazik makine ve aletler bozulmuş, kırılmış ve berbat olmuştur.

Çünkü makinelerin muhafazasından ve bakılmasından mes'ul adamlar yoktu. Binaenaleyh bunların tamiri için ya ecnebî mütehassıslar getirtilmiş yahut hariçten yenileri tedarik edilmiştir. (1)

Plânda gösterilen istihsal miktarına yetişmek gayretkeşliği ile malın evsaf ve keyfiyeti ihmal edilmiştir. Plânda gösterilen miktarların vücud egetirilmesi, yahut bunların tecavüz edilmesinden başka bir şey düşünülmemiştir. Amele hücum taburları azaları para, elbise, ayakkabı ve memaliki ecnebiyeye seyahat gibi kendilerine va'dolunan mükâfatları almak için hadden fazla çalışarak yıpranmışlardır. Fabrikalar istatistiklerini yaptıkları vakit nihayet istihsalin tezyit edildiğine hükmedilmiştir. Halbuki istihsal olunan eşyanın mahiyet ve evsafı gayet fena idi. Bazı sanayi şubelerinde istihsalâtın bozuk kısmı yüzde otuza kadar çıkmıştır. (11) Bazı fabrikaların diğer fabrikalar için hazırladığı nim mamul eşya ikinci fabrikalarda kullanılamamıştır. (2) Bazı elbise imalâthanelerinde bir takım elbise iki üç renkli kumaştan yapılmıştır. (3) Konserve kutularından ot çıkmıştır. (4). Bazılarından kâğıt çıkmıştır.(5)

---

(1) 26 mart 1932 tarihli Za İndustrializaçia gazetesinden.

(11) Za İndustrializaçia gazetesinin 14 kânunusani 1932 tarihli nüshasından.

(2) 22 kânunsani 1931 tarihli Komünist ve 16 kânunuevvel 1931 tarihli Ekonomiçeskaya Jizn gazetesniden.

(3) Veçernaya Moskova gazetesinin 6 kânunsani 1932 tarihli nüshasından.

(4) Krasnaya Gazete'nin 19 kânunuevvel 1931 tarihli nüshasından.

(5) 14 kânunevvel 1931 tarihli Pravda gazetesinden.

Kibritler yanmayordu. (1) Traktörler işlemek için ilk çıkışında kırılıyordu.

Pravda gazetesi "Bozukluk bizim başımıza afet kesildi,, diye ortalığı velveleye verdi, mezkûr gazete diyor ki:

"İşte ağır sanayideki bozukluklar; Kalhanelerin ve Martins ocaklarının verdiği mevaddı madeniye bozuktur. İmal olunan makine aksamı evsafı matlubeyi haiz değildir. Bunlar ihmalkârane imal edilmiştir.

Hafif sanayide istihsalde ihmal vardır. Bu ise malın keyfiyet ve evsafında büyük ziyaı bais olmaktadır... (2)

Bu hallerin cümlesi beş senelik plânın dördüncü senesinde müşahede olunuyor ki şayanı dikkattir.

---

(1) 12 kânunusani 1932 tarihli İzviestiya gazetesinden.
(2) 16 kânunusani 1931 tarihli Pravda gazetesinden.

Maliyet kıymeti

Beş senelik plânın başlıca gayesi istihsalâtın maliyet kıymetini indirmek ve binaenaleyh Sovyet Rusyasında hayat pahalılığını azaltmaktır.

Lâkin bu gaye tahakkuk ettirilmemiştir. Beş senelik plânın ilk senesi zarfında maliyet kıymeti plânda tesbit edilen yüzde 7,5 yerine yüzde (4,9) a inmiştir. İkinci sene 1929-1930 da plânda tesbit edildiği veçhile 11,8 yerine yüzde (1,1) e inmiştir. Üçüncü kat'î sene 1931 de sanayii nesciyede pamuk mamulâtında maliyet kıymeti plânda tesbit edildiği veçhile yüzde 3,1 inecek yerde yüzde 2,4 artmıştır. Keten mamulâtında yüzde 8, Ural dağları mıntakasındaki mamulâti madeniye fabrikalarında yüzde 10,8 artmıştır. Lokomotif ve vagon inşası fabrikalarında maliyet kıymeti plân mucibince yüzde 15 inecek yerde yüzde 5,6 artmıştır.

Yalnız Ukrayna sanayiinde maliyet kıymeti plânda tesbit olunan yüzde 9,4 yerine yüzde (0,5) tenezzül etmiştir.

Kuybişef bunu Merkezî Komitenin ikinci devrei içtimaiyesinde açık olarak beyan etmiştir. Mumaileyh Sovyet sanayiinin zayiatını hesap ederek izah ederken 1931 senesinde Sovyet sanayiinin maliyet kıymetinin tenzili için beş senelik plânda gösterilen mekadirin elde edilememesinden dört buçuk milyar ruble (!) ziyan ettiğini söylemiştir. Sovyetler İttihadı İktisadı Millî Meclisinin naşiri efkârı Za İndustriyalizaçia gazetesi ağır sanayiin ayni sebep-

ten 1931 de 180 milyon ruble zarar ettiğini ve vesaiti nakliyenin maliyet kıymeti yüzde 20 yerine ancak yüzde 2 tenezzül ettiğinden 500 milyon ruble zarar ettiğini yazıyor. Mezkûr gazete sanayii gıdaiyenin 400 milyon ruble zarar ettiğini yazıyor. (1)

Buna çare olmak için ittihaz olunan tedbirler neticesiz kalmıştır. Çünkü 1932 senesinin ilk üç ayında umum tröstlerin ve fabrikaların istihsal ve imal masarifi artmıştır. Meselâ Ukrayna'daki imalâtı madeniye fabrikalarında maliyet kıymeti yüzde 17 ilâ 23 ve Ural'daki fabrikalarda ilâ yüzde 28 artmıştır. ilâ... (2).

Sovyet Rusyasında hayat pahalılığı günden güne yükselmektedir. Hariçten getirilen makinelerin tediyesi için dolar tedariki gittikçe müşkülleşiyor. Sovyet Rusya'sının ihracatı gittikçe eksiliyor. Bunun için Sovyet İttihadı memalikinin istihsal masarifini tenzil ettirmesi için hiç ümit beslenemez.

(1) Za İndustrializacia gazetesinin 14 kânunusani 1932 tarihli nüshasından.

(2) Mezkûr gazetenin 7 mart 1932 tarihli nüshasından.

ZIRAAT

İnkilâp mı, mükabil inkilâp mı?

Bolşevikler'in ziraî politikasını tahlil için yukardaki süali kemali hülûs ve ciddiyetle koymağa mecburuz.

Meseleye küçük bir tarihî izah ile başlıyoruz:

1861 senesine kadar Rusya'da umum topraklar ya Çar'a, ya zadegâna, yahut kiliseye aitti. Arazi sahipleri yalnız toprağa değil, her çiftliğin kölesi olan çiftçilerin sâyine dahi tasarruf ediyordu. Köle çiftçiler sây mukabilinde ya mahsulün bir kısmını, yahut küçük bir parça araziyi işletmek hakkını alıyordu.

1861 seneisnde esaret ilga edildi. Ve çiftçi araziye tam bir surette tasarruf etmek hakkını aldı. Bu tarihten itibaren köylülerin araziye tasarrufu başlamıştır. Bu arazi senede dört milyar dört yüz milyon put yani 275 kental hububat yetiştiriyordu.

Bundan başka büyük malikâneler 37,5 milyon kental hububat yetiştiriyordu. 1917 senesi Bolşevik inkılâbı büyük malikânelere ait 18 milyon desatin araziyi çiftçilere taksim ve teffiz etmiştir. Bu suretle Rusya toprağında çiftçilerin serbestçe işlettiği 27 milyon parça arazi teşekkül etmiştir.

Rusya esas itibarile ziraî bir memlekettir. Çiftçiler

umum nüfusun yüzde doksanından fazlasını teşkil etmektedir. Arazi üzerinde iktisadî noktai nazardan tamamile müstakil ve serbest bu kadar ferdî tasarrufların vücude gelmiş olması Kommünizme muvafık olmak şöyle dursun bilâkis kommünizm fikrini ve rejimini esasından tehdit ediyordu. Ahalinin ancak yüzde altısını teşkil eden ameleye istinat eden Sovyet amele diktatörlüğü mevcudiyetini kurtarmak için ferdî tasarruf sahibi çiftçilerin imhasını ve bunları şehirlerde ve fabrikalardaki amele gibi mesai müteahhidi devlete tâbi ve muhtaç bir şeysiz amele haline ifrağını emir ve ilân etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Binaenaleyh Sovyet merkezî hükûmeti gayet kısa bir zaman zarfında mezkûr 27 milyon küçük çiftçi idaresini tasfiye etmeğe ve alelûmum hususî arazi işletilmesini ilga eylemeğe ve toprağın devlet mülkü olduğunu tanımağa, çiftçinin elinden arazisini ve mesai vesaitini almağa ve devletin masarifile idare olunan büyük çiftlikler tesise ve bu çiftliklere dahil arazinin eski sahiplerini mükellef amele olarak burada istihdam etmeğe karar vermiştir. Bu suretle çiftçiler ve kendilerinin mal ve mülkü Sovyet idaresinin tasarrufuna geçmiştir. Sovyet idaresi bunları istediği gibi tasarruf etmektedir. İsterse bunları bulundukları araziye burasını terketmek hakkından mahrum olarak raptetmekte, isterse bir daha köylerine avdet etmek hakkını haiz olmıyarak Rusya'nın en uzak yerlerine göndermektedir.

Hülâsa edelim: Köylünün şimdiki vaziyeti 1861 senesinden evvelki hale avdet değil midir? O halde Bolşeviklerin öğündüğü inkılâp muvaffakiyatı nerede kaldı? Sovyet idaresinin çiftçilerin esaret devrindeki zadegânın idaresinden ne farkı vardır? Yüzde yüz halis Komünist olan Buharin bile bu vaziyet karşısında, Sovyet rejiminin de-

rebeylik harp rejimi olup Rusya'yı on sekizinci asra geri götürdüğünü beyan ve ilân etmiştir. Madem ki hakikat böyledir. O halde Bolşevikler'in ziraî siyaseti hangisidir? İnkılâp mı, yoksa mukabil inkılâp ve en koyu irtica mı?

ÇİFTÇİLERE KARŞI TAARRUZİ HAREKET

Bolşevik idaresinin çiftçilere karşı ilk hücumu daha 1918 senesinde vukubulmuştu. O tarihte arazinin millileştirildiği, yani devlet idaresine alındığı ilân edilmişti. Sonradan 1923 de ziraî kanun neşredilmiştir.

Mezkûr kanunun ikinci maddesinde deniliyor ki:

"Sovyet Cümhuriyetleri arazisindeki umum topraklar bunlardan kim istifade ederse etsin amele ve çiftçi hükûmetine aittir.,,

Ayni kanunun yirmi birinci maddesinde deniliyor ki:

"Arazinin satılması, satınalınması, vasiyetle miras bırakılması, teberrüü ve terhini memnudur.,,

Bu suretle arazi çiftçiden alınmıştı. Arazinin idaresi her köyün en fakir halkından teşkil edilen komitelere bırakılmıştır. Komiteler araziyi her köydeki ailelere nüfus nisbetinde, dokuz sene müddetle icar olarak tevzi etmişlerdir.

İcar bedeli prodnalog denilen bir nevi âşar vergisidir. Bu vergi bazan hasılatın yüzde seksenine çıkıyordu.

Bu ıslahat (!) Bolşevikler'in ümit ettiği netayici vermemişti. Çiftçiler boykot ile mukabelede bulunmuşlar ve hububat vermekten imtina etmişlerdi. Çiftçileri tecziye için köylere tedip heyetleri göndermişti. Bunlara karşı köylüler mukabil tedhiş ve isyan ile mukabelede bulun-

muşlardı. İstihsalât azalmış ve Bolşevikler'in plânları bozulmuştu. Başka islahat aramağa lüzum hissedilmişti.

SOVHOZ

Bolşevikler araziyi küçük idareler ile işletmek oyununu bu suretle kaybetmişlerdi. Binaenaleyh 1928 de arazinin devlet idaresi altında büyük çiftlikler halinde işletilmesi düsturu ilân edilmiştir. Bu çiftliklere resmî unvan olarak "Hububat fabrikası,, namı verilmiştir. Hükûmet tarafından tesis olunan ve sermayesi verilen Zernotrust (tane tröstü) bu teşkilâtın idaresine memur edilmiştir. Şimalî Kafkasya'da, Cenubî Ukrayna'da, Volga etra-

Şimalî Kafkasya'da, Cenubî Ukrayna'da, Volga etra-

fında, Siberya'da, Ural havzası cümhuriyetlerinde ve Başkurt arazisinde en iyi topraklardan 12 milyon desatin arazi mezkûr tröste verilmiştir.

Sovhoz tesmiye edilen bu devlet çiftliklerinden çoğunun mesahası 30,000 ile 60,000 hektar arasındadır. Bazıları 100,000 hektardan fazladır. Bunlardan biri (Géant) tesmiye edilmekte olup 220,000 hektar araziyi ihtiva etmektedir. Bu araziden 1930 da 1,200,000 hektarda hakikî surette zeriyat yapılmıştır. 1931 de 4,500,000 hektar arazi ekilmiştir. Zernotrust'un tanzim ettiği plâna göre 1932 de umum arazi ekilmiş olacaktı.

1930 da bu zeriyat için 234 milyon ruble yani hektar başına 195 ruble yatırılmıştır. 1931 de 620 milyon yani hektar başına 140 ruble yatırılmıştır. Muazzam bir teşebbüs. Fakat verdiği neticeler nedir?

İzvestiya gazetesi Zernotrust'un 1931 senesinde vücude getirdiği hâsılatı hulâsa ederek Sovhozlar yani devlet çiftliklerinin plânda gösterilen miktarın ancak yüzde 44,2 kısmını yetiştirmiş olduğunu ve ilk bahar zeriyatı

için Sovhozlarda ancak yüzde 48 tohum bulunduğunu yazmıştır. (*).

Komünist idaresinin bu kadar parlak (!) neticeler vermesinin sebebi nedir? Bunun cevabını Bolşevik matbuatı bize veriyor:

Arazinin zer'inde gösterilen ihmal ve teseyyüp, mahsulün biçiminde, naklinde ve harman dövmesinde vukubulan azim zayiattır. Volga nehrinin aşağı havzasında geç zer'iyat yapıldığından üç milyon kental buğday zayi olmuştur. (1) Balahtin devlet çiftliğinde 1932 senesi kânunusanisinin iptidasında 8 bin hektar mahsul dövülmemiş, 1,000 hektar mahsul tarlalarda biçilmiş kalmış ve 100 hektar mahsul tarlada olduğu gibi kalmıştır. (2) Kossior devlet çiftliklerinde hububatın bir kısmı çürümüş ve diğer bir kısmı da yağma edilmiştir. Mısır mahsulü ancak kânunuevvelin yirmi beşinde toplanmıştır. (3)

Ukrayna devlet çiftliği samanlığında mevcut samanlarını yüzde kırkı tane olduğu meydana çıkmıştır. Halbuki bu samanlar harman döven makinelerin ocaklarında yakılmak için hazırlanmıştı. (4) Kamalinskiy devlet çiftliğinde yirmi bin kental hububat ihmal yüzünden mahvolmuş ve bundan başka altı bin kentali de hırsızlanmıştır. Bu çiftlikte ismen 6,000 amele vardır. Halbuki hakikatte ancak bin amele çalışıyordu. Kombine yani muhtelif işleri birden gören bu çiftlikteki 70 traktörden altmışı gayet kısa bir müddet zarfında işe yarayamıyacak bir hale gelmiştir. Burada bulunan alelâde 170 traktörden ancak yir-

---

[*] İzvestiya gazetesinin 11 mart 1932 tarihli nüshasından.
(1) 6 subat 1932 tarihli Pravda gazetesinden.
(2) 13 kânunusani 1932 tarihli İzvestiya gazetesinden.
(3) 26 kânunusani 1932 tarihli Pravda gazetesinden.
(4) 11 kânunusani 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

misi şimdi kabili istimal bulunuyor. (1) Diğer devlet çiftliklerinin hali mezkûr çiftlikten daha iyi değildir. Vasatî Asya pamuk Sovhoz'ı 1 kânunusani 1932 de muayyen miktar pamuğun ancak yüzde kırkını istihsal etmişti. (2)

Yeni pamuk zeriyatı dahi gayet ağır gidiyor. Türkistan Sovhozunda geçen martın yirmisine kadar miktarı muayyen ve muhammeninin ancak yüzde 12,2 kısmı ekilmiştir. (3) Mezkûr çiftlik kendisine vadolunan sun'î gübrenin ancak yüzde yirmi ikisini alabilmiştir. Halbuki pahalıya mal olan bu ecnebi sun'î gübreler şimendifer istasyonlarında açıkta bırakıldığından bozulmakta ve harap olmaktadır. (4) Sovyet matbuatı mevaşi yetiştirmeğe mahsus devlet çiftliklerine dahi hücum ediyor. Pravda gazetesi bu Sovhozlarda hayvanat arasındaki telefatın çok arttığını ve halbuki 1931 de buradaki sürünün ancak miktarı muhammeninin yüzde altmış üçü nisbetinde artmış olduğunu yazıyor. (5) .

Bazı Sovhozların ahvali büsbütün rezalettir. Meselâ Uliyanivski domuz Sovhozunda 1931 senesi teşrinievvelinde 338 hayvan doğmuş ve 426 hayvan mürdolmuştur. Telefatın nisbeti yüzde (126) dır. (6) diğer sovhozların ahvali daha iyi değildir. (7) Hayvanlara sui muamele yapılmış, yedirilmemiş ve bakılmamıştır. Beygirler açlıktan ve zayıflıktan ölmektedir. (8)

---

(1) Soçialistiçeskoye Zemledeliye gazetesinin 29 mart 1932 tarihli nüshasından.

(2) Mezkûr gazetenin 26 kânunusani 1932 tarihli nüshasından.

(3) Komsomolska Pravda gazetesinin 28 mart 1932 tarihli nüshasından.

(4) 26 mart 1832 tarihli İzvestiya gazetesinden.

(5) 15 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

(6) 12 kânunusani 1932 tarihli İzvestiya gazetesinden.

(7) 1 kânunusani 1932 tarihli İzvestiya gazetesinden.

(8) 15 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

Traktörler ve ziraat makineleri itina ile bakılmayor. Bunun için atideki misali söylemek kâfidir. Amerika'da bir traktörün tabiî ömrü ve istifade kabiliyeti on senedir. Sovhozlarda ise ayni traktör ancak iki sene kullanılabiliyor. (1) Sovhozlarda istihsal masarifi oldukça yüksektir. Plân mucibince bir put (16 kilogram) hububatın maliyet kıymeti 80 kapikitr. Bu hesaba arazinin kıymeti dahil değildir. Çünkü Sovyetlere arazi hiçe mal olmaktadır.

Diğer ziraî memleketlerde arazi kıymeti mahsulün maliyet kıymetinin yüzde (35) kısmını teşkil etmekte ve o yolda hesap edilmektedir. Köylülerin idaresi altındaki yerlerde dahi istihsalin maliyet kıymeti daha çok değildir. 1931 senesinde put başına seksen kapiğe çıkmıştı. (2)

İşte Sovhoz idaresine dair küçük bir tablo tersim ettik. Vaziyeti tasvir etmke itibarile oldukça parlaktır. Bunun için Pravda gazetesi devlet çiftlikleri hakkında bu defa haklı olarak diyor ki:

Sovhozlar kabiliyetsizliklerini ve istihsale yaramadıklarını ispat etmişlerdir.„

(1) R. Knickerbocher'in « Beş senelik plânın terakkisi » eserinin 140 ıncı sahifesinden.

(2) M. Farlman'ın Pariste tabolunan Pitiletko eserinin 152 inci sahifesinden.

ZIRAATTE KOLLEKTİF USULÜ

Kolhoz nedir?

Ziraatin kollektivize edilmesi her türlü ziraat işlerini devletin kontrolü altına koyarak bir gün bütün Rusya'nın ziraatini kat'î surette Sovhoz yani Sovyet devlet çiftlikleri haline getirmeğe doğru bir hatvedir. Kollektivize edilen ziraat mahallerine Kolhoz yani kollektif usulde idare olunan çiftlikler denilmektedir.

Köylülerin komünist efkâr ve tasavvuratına karşı göstermiş oldukları mukavemet ve Sovyet hükûmetinin ihracat yapmak üzere hububat tedarik eylemesine karşı ibraz ettikleri muhalefet ve mümanaat beş senelik plânın memleketi sanayileştirmek programına karşı hakikî bir tehlike teşkil etmişti. Hadden fazla tarholunan vergilere ve gayet ucuz bir fiatla mahsulün hükûmete mecburî surette satılmasına karşı köylüler müdafaa tedbiri olarak ancak kendi iaşelerine kifayet edecek derecede zeriyat yapıyorlardı.

Köylülerin istihsali azaltmalarından dolayı 1928 de Sovyet Rusyası'nda kahtu galâ zuhûr etmiş ve bunun neticesi olarak Rusya hariçten hububat celp ve ithaline mecbur olmuş idi. Şehirlerde ve sanayi merkezlerinde havayiçi zaruriyeden olan eşyanın gayet idareli olarak tevziine mecburiyet hasıl olmuştu.

Bu ahval Bolşevikler'i umum zirai istihsalâtın kollektivize edilmesi için 1927 senesi kânunuevvelinde toplanan komünist fırkasının on beşinci kongresinde verilen

kararı tatbik mevkiine vazetmeğe icbar ve sevketmiştir. Bu karar mucibince efrada ait tarlalar ve diğer ziraat sahaları gayet büyük ve kuvvetli kollektif çiftliklere kalbedilecek ve ziraat makineleştirilecek yani her türlü zer ve hasat ameliyatı makinelere gördürülecektir. Filvaki komünist fırkasının kongresi kollektivize işlerinin ihtiyarî ve serbest olarak icrasını, yani köylülerin rıza ve arzusu ile yapılmasını şart koymuştu. Fakat bu şarta ne derece riayet edilmiştir?

Rusça meşhur bir darbımesel vardır:

(Budala'ya ibadet etmesini söylemişler. Herif kafasını yere çarparak patlatmıştır.).

Kollektivizenin tatbiki için hükûmetin verdiği karar derhal umumî bir emir ve düstur şeklini almış ve yer yer mücadele için cepheler peyda olmuştur. Komünist fırkasının azaları, hücum livaları, sanayi amelesi, G.P.U. memurları ve kıt'aları köylüleri kollektivize etmek için hep birden tarlalara ve köylere üşüşmüşlerdir. Bundan sonra merhametsizce bir mücadele başlamıştır. Bu sırada Kulaklar'ın yani vakit ve hali iyi olan köylülerin imhası ilân edilmiştir.

Yüz binlerce Kulak tevkif edilip üsera karargâhlarına toplanmış ve sonradan Siberya'ya ve Şimalî kutup denizi sahilindeki Murman havalisine mecburî iş işlemek için nakledilmiştir. Bunların emlâk ve emvali musadere edilmiştir. Mukavemet edenler bilâmuhakeme kurşuna dizilmiştir. (1)

---

[1] Nekadar Kulak'ın emlâki ve emvali istimlâk edildiği tabii malûm değidlir. Komünist fırkasının son kongresinde Stalin okumuş olduğu raporda Kulak'lardan müsadere edilip Kolhoz'lara verilen emlâkin 400 milyon rublelik bir kıymeti olduğunu beyan etmiştir. Ziraat halk komiseri Yakovlef dahi müsadere edilen emvalin Kolhoz yani Kollektif usulündeki müsterek çiftliklere ait sermayenin yüzde on beşini teşkil ettiğini beyan etmiştir. (Farbman'ın Pitiletka yani beş senelik eserinin 168 inci sahfesnden.)

Kulakların yerine Seredniak yani orta halli çiftçiler ile Biedniak yani fakir çiftçiler ellerindeki mallarile birlikte bunların köylerine gönderilmiştir. Köylerde her şey üzerinden efradın tasarrufu ilga edilerek Kollektivize edilmiş yani orta malı olmuştur: Arazi, mevaşi, atlar, zirai alât ve edevat ve hatta tavuklar.

Çiftçi sonuna kadar mukavemet etmeğe çalışmıştır: Hayvanlarını boğazlamağı Kolhozlara vermeğe tercih etmiştir. Kollektivize başladığı ilk sene 1928 de 2,985,000 at ve 17,641,000 re's sığır ve 32,000,000 koyun boğazlanmıştır. (1)

Köylüler tarlalardaki zeriyatı tahrip etmişlerdir, evlerini yakmışlar, ekinlerine ateş vermişler, kollektif usulünü tatbik memurlarını ve Bolşevik komiserlerini öldürmüşlerdir. Zuhûr eden müsellâh isyanları G.P.U. kıtaatı tenkil ve izale etmiştir. Asilerin köyleri yakılmıştır. Bu vaziyet karşısında Rusya'da asırlardanberi yerleşmiş ecnebi kolonistleri, Almanlar, İsveçliler, Yunanlılar, Bulgarlar ve Finlândiyalılar memleketi terkederek cetlerinin diyarlarına çekilmeğe mecbur olmuşlardır. Lehistan, Romanya, Letonya ve Finlândiya hudutlarına mücavir olan yerlerdeki binlerce köylüler huduttaki Rus muhafızlarının kurşununa uğramak tehlikesini gözlerine aldırarak diyarı gurbete iltica etmişlerdir. Fakat (Bolşevik Cenneti) ni terkedebilenler umum nüfusa nisbetle az bir şeydi.

Daha 1932 senesi martında bile Dinyester nehrinin donmuş buzları üzerinden Romanyaya kaçmak istiyen ve ekserisi kadın ve çocuk 700 kişi G.P.U. muhafızları tarafından kurşunla vurulmuştur.

Bu hâdiseler hakkında mütalea beyan etmeğe hacet

(1) Ekonomiçeskaya Jizn gazetesinin 4 mayıs 1932 tarihli nüshasından.

yoktur. Kollektivize işlerine memur olanların gayretkeşkeşliği 1931 esnesi martında son haddini bulmuştu. Bunlar vazifelerini pek parlak bir surette ifa etmişlerdi: Kahtu galâ heyulâsı Rusya'nın kapısı önünde dikilmişti. Bu gayretkeşlikten Stalin bile endişe etmiş ve Pravda gazetesinde neşrolunan mektubunda (Muvaffakiyet sermestisi) tabirini kullanmıştır. Mumaileyh mektubunda mahallî komünist ajanlarının hamakat ve kibrü gururlarını şu suretle takbih ve ilân etmiştir:

"Bunlar muvaffakiyetlerinden sermest olarak hakikati görmek his ve kabiliyetini bile kaybetmişlerdir.,, (1).

Bu meselede komünist fırkasının (umumî hattı hareketi) ni izah için bir çok mütalealar ve emirnameler neşir ve isdar edilmiştir. Hatta cebren idhal edilenlerin Kolhoz lardan çıkmalarına müsaade edilmiştir.

Bu mektup ile hükûmet emirnamelerinin tesiri derhal görülmüştür. Cebren Kolhozlara ithal olunan köylüler binlerce olarak bu çiftliklerden çıkmışlar. Bazı yerlerde Kolhozların miktarı yüzde üçe kadar inmiştir. (1) Maahaza vaziyet değişmemiştir. Yağma, tedhiş ve sefalet anut köylüleri kendilerini ve ailelerini ölümden ve açlıktan kurtarmak için Kolhozlar'a avdet etmek mecburiyetinde bırmıştır.

1931 ağustosunda Kollektivize ameliyatının netayici berveçhi ati şekilde idi:

Şimalî Kafkasya'da köylülerin yüzde (88) i, Volga havzasında yüzde (90) ı, Ukrayna'da, Step kısmında yüzde (83) ü, Ukrayna'nın sol tarafında yüzde (69) u, Kırım'da yüzde (83) ü, Ural'da yüzde (75) i, Moldav cümhuriyetinde

(1) 15 mart 1931 tarihli Pravda gazetesinden.

(2) M. Farbman'ın «Pitiletka» - beş senelik plân - eserinin 171 inci sahifesinden.

yüzde (68) i, Kolhoz teşkilâtına girmiştir. Bu memleketlerde Kollektivize ameliyatı ikmal edilmiş sayılmıştır. Merkezi Karatoprak mıntakasında (Tsentralna Çornazioma Oblast), Garbî Siberya, Kazakistan ve Başkurdistan, Şarkî Siberya, Aksayi Şark Rus eyaletleri, Türkistan, Kafkasya'da ve Ukrayna'nın bazı yerlerinde Kollektivize ameliyatı devam etmekte olup 1932 de yüzde (100) olarak ikmal edilecektir.

KOLHOZLAR

Kollektivize gayreti neticesi olarak eskiden köylülere ait on beş milyon tarla ve çiftlik ve diğer ziraat yeri 250,000 Kolhoz'a taksim edilmiştir ki bunların umumî mesahası 125,5 milyon hektar tutmaktadır. (1) Bu mahut Kolhozlar'ın öğünebilecekleri istihsal muvaffakiyatı nedir?

Komünist fırkası merkezi kontrol komisyonunun dördüncü devrei içtimaiyesinde Kriniçki tarafından okunan rapora nazaran plânda tayin olunan mekadiri esasiyeye nisbetle zeriyat mesahai sathiyesi ve elde edilen mahsulât berveçhi ati idi:

1931 senesi pilânına nisbetle Zer'iyat mesahai sathiyesi	İlkbahar Buğdayı	Şeker Pancarı	Keten
	Yüzde 91	Yüzde 136	Yüzde 122
Pilâna nisbetle gayri safi mahsul	Yüzde 60	Yüzde 5 ∞	Yüzde 66

Kriniçki raporunda demiştir ki: "1931 senesi mahsulü mevsiminde istihsalâtın zayi ettiği miktar 1930 senesine nisbetle çok büyüktür. Bir çok Kolhoz'lardan aldığımız malûmata nazaran bu ziya yüzde 15 ilâ 20 dir. Hatta yüzde (40) a çıktığı dahi vakidir.,, Kriniçkiye göre zayiatın sebepleri şunlardır: "Hasadın gecikmesi, orak vaktinde

[1] Sotsialistiçeskoye Zemledeliye gazetesinin 27 kânunuevel 1931 tarihli nüshasından.

makinelerin çalışmasını tanzim eden teşkilâtın fenalığı, harmanın gecikmesi olup cümlesi Kolhoz'lardaki mesai teşkilâtının yolsuzluğundan ileri gelmiştir.) (1) bunun netayici berveçhi ati görülmektedir:

1 Mart 1932 de plânda tesbit olunan hububat miktarının Ukrayna yüzde (86), Beyaz Rusya takriben yüzde (78,8) ve Ural havalisi yüzde 83,6 ve Kazakistan, yüzde 78,9 ve Şimalî Kafkasya yüzde (76,3) kısmını vermiştir.

Bu erkam azamî miktarı göstermektedir. Çünkü hububat tahsildarları buralardaki Kolhoz'lara geldikleri vakit zalimane tahsil usulüne rağmen fazla bir şey toplayamamışlardır. Toplanacak fazla bir şey mevcut değildi. Tahsildarlar tahsil müddetini iki ay geciktirdikleri halde fazla bir netice elde edememişlerdir. Çünkü plânda tahsil tarihi olarak 1 kânunusani tesbit edilmişti. Tahsildarların tuttukları usul hakkında bir fikir vermek için Pravda gazetesinin yazmış olduğu bir misali nakledelim: Vasatî Asyada Çarcuy'da pamuk Kolhoz'unda tahsil edecek daha iyi pamuk bulamadıklarından köylülerin eski yorganlarındaki pamukları zaptetmişlerdir. (2)

Bu senenin ilk bahar hububat zeriyatı için tohum tedariki günün meselesi olmuştu. Neticede halk ilkbahar zeriyatı için tohum bulamamıştır. 1932 senesi martının on beşlerine doğru Ukrayna'da tedarik olunan tohum miktarı ihtiyacın yüzde (68) i ve umum Sovyet İttihadında yüzde (73,1) i derecesinde idi. (3)

---

(1) 11 subat 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

(2) 29 kânunuevel 1931 tarihli Pravda gazetesinden.

(3) Komsomolska Pravda gazetesinin 29 mart 1932 tarihli nüshasından.

Buğday zeriyatı tohumuna gelince bunun mevcudu Ukrayna'da ihtiyacın ancak yüzde (38,0) i nisbetinde idi. (1). Sovyet Rusyası'nın bir çok yerlerine tohumluk hububat gönderilmesine mecburiyet hissedilmiş ise de nakliyat çok ihmalkâranedir. Meselâ Ural havalisine marta kadar 620 bin kental tohumluk vagonlara tahmil edilecek yerde ancak (56,5) kental tahmil olunmuştur.

Kazakistan'a 660 bin kental tahmil edilecek yerde 232 bin kental tahmil olunmuştur. (2). Kolhozlar'dan bir çoğunda köylü amelesini iaşe edecek erzak olmadığından tohumluk hububat sarfedilmektedir. (3).

Kolhoz'larda muzayaka ve kıtlık o dereceye gelmiştir ki derhal hükûmet bunların imdadına gitmeğe mecbur olmuştur.

Savnarkom yani halk komiserleri meclisi ve Komünist fırkası Merkezî İcra Komitesi tarafından 17 şubatta neşir ve isdar olunan bir emirname ile hükûmet Şark vilâyetleri kolhozlarının iaşe ve tohum ihtiyacatı için 53,5 milyon put hububat iane vermeği tesbit etmiştir.

İmdi, ahvalin böyle olması hiç şüphe bırakmıyor ki: Kolhozlarda ilkbahar zeriyatı iflâs etmiştir.

Kolhozlarda nasıl çalışıyorlar?

Sovhozlar'dan ne iyi ne de fenadır.

Kolhoz'lara kaydolunanlara yavan yemek ve cüz'î bir maaştan başka bir şey verilmediğinden bunlar ne bu çiftliklerin terakki ve inkişaf etmesine, ne de zeriyatın

---

(1) 15 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

(2) 5 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

(3) 22 şubat 1932 tarihli Sotsialistiçeskaye Zemledeliye ve 22 şubat 1932 tarihli Komsomolska Pravda ve 21 şubat 1932 tarihli Pravda gazetelerinden.

iyi olmasına ehemmiyet vermiyorlar. Hemen hemen umum Kolhozlarda arazi fena zeredilmiştir. (1)

Meselâ tuhum ekilmesi uzun müddet sürmüştür. Ezcümle Ukrayna'da 1931 de ilkbahar zeriyatı Haziranın ortalarına kadar sürmüştür. (2)

Hasat dahi ihmalkârane olmuş ve mahsûlziyaa uğramıştır. Bazı havalide ve ezcümel aşağı Volga mıntakasında zayiat gayri safi rekoltenin yüzde 22 kısmına kadar çıkmıştır. Bu zayiat ahalii mahalliyenin lâakâl yedi aylık iaşesine kifayet edecek hububatı teşkil etmektedir. (3)

İstihsalâtın masarifi çok yüksek olup bazan elde edilen mahsulün kıymetini bile geçmektedir. Asıl Rusya yani büyük Rusya Sovyet Cümhuriyeti halk komiserleri meclisi reisi Sulimof'un yaptığı hesaba göre bazı Kolhozların sebze istihsalâtı masarifi ton başında 494 rubleye malolmuşturki kilogram başına 49,4 kapik isabet etmektedir. (4)

Bazı Kolhozlarda buğdayın istihsal masarifi put başına 26 rubleye(!) bile çıkmıştır. Halbuki hükûmetin buğday için tayin ettiği satış fiati put başına bir ruble 20 kapiktir. (5) Kolhozların idarî masarifi dahi çok yüksek olup ekseriya gayri safî varidatının yüzde 14 kısmını teşkil etmektedir.

---

(1) Sotsialistiçeskoye Zemledebiye gazetesinin 21 mart 1932 tarihli nüshasından.

(2) Sots. Zemlideliye gazetesinin 16 şubat 1932 tarihli nüshasından.

(3) Sots. Zemlideliye'nin 17 şubat 1932 tarihli nüshasından.

(4) Sots. Zemlideliye gazetesinin 28 kânunusani 1932 tarihli nüshasından.

(5) Mühendis N. Basseches'in «Rusyanın iktisadi ziraisi istihsâl buhranı karşısında bulunuyor» eserinden.

Kolhozlardaki atlar ve diğer hayvanat rezalet derecesinde fena bakılmaktadır. Binlerce at, inek ve koyun bakımsızlıktan, yemsizlikten ve soğuktan telef oluyor. Bilhassa beyğirler arasında telefat çoktur. Resmî istatistiklere göre 1930 senesinde 30.558 beyğir telef olmuştur. (1)

Bu halin neticesi olarak 1931 senesi kânunuevvelinde isdar olunan bir emirnamede «beyğirlerin öldürülmesi ve gayri meşru surette kesilmesi ve hayvanın öldürürcesine istismarı menedilmiştir.» Bu emirname ayni mesele hakkında neşrolunan emirnamelerin altıncısıdır. Maahaza bu emirnameler ile ne beygirlerin kesilmesi ne de bunlara fena muamele edilmesi menedilememiştir. (2)

Ahiren Bolşevik hükûmeti hayvanların himayesi için daha ileri gitmeğe mecbur olmuştur.

Neşrolunan yeni bir emirnamede sığır ve inek, koyun ve tavuk gibi hayvanatın kollektivize edilmesi memnu olduğu ilân ve şimdiye kadar kollektivize edilenlerinin eski sahiplerine iadesi emrolunmuştur. (3)

Bu emirname neye delâlet ediyor?. Madem ki köylüler inek, koyun ve tavuk gibi hayvanata tasarruf edebileceklerdir. O halde işletecek araziye dahi tasarruf etmeleri icap eder. Eğer hakikat böyle ise Bolşevikler'in zirai siyasetlerinin kâmilen iflâs ettiğine hükmetmek lâzım gelir. Acaba mezkûr emirnameyi Kolhozların ve Sovhozla-

---

(1) Na Agrarnom Frontie mecmuasının 1931 senesinin ikinci numarasından.

(2) 19 kânunusani 1932 tarihli İzvestiya ve 3 nisan 1932 tarihli Sost. Zemlideliye ve 26 şubat 1932 tarihli ve 22 mart 1932 tarihli Komsomolska Pravda gazetelerinden.

(3) 28 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

rın tasfiyesini ve yerlerine köylülerin ferdî işletmelerinin iadesi emirnameleri takip etmiyecek midir?

Traktörler hakkında bir kaç söz daha ilâve edilim. Traktör Sovhozlarda ve Kolhozlarda ziraî harsin terakkisi için üssülesas tutulmaktadır. Bolşevikler'in neşrettikleri malûmata nazaran 1931 senesinde 121,260 traktör mevcuttu. Bu rakam muazzam bir şeydir. Halbuki 1931 senesinin kânunuevvelinde ziraat halk komiseri Yakovlef traktörlerin fena kullanılmasından dolayı şimdi 102,000 traktörün tamire muhtaç bulunduğunu beyan etmiştir. Bunlardan 18,600 traktör ikinci defa tamir edilmektedir. Çünkü birinci tamirden bir faide çıkmamıştır. 4 kânunusani 1932 tarihli Pravda gazetesi 100,000 traktörün tamire muhtaç olduğunu ve ekserisine esaslı tamir yapmak icap ettiğini yazmıştır. Bu hesaba göre Sovyet İttihadında çalışan traktörlerin hepsi bir sene içinde harap olmuştur

SOVYET RUSYASINDA NASIL ÇALIŞIYORLAR ve NASIL YAŞAYORLAR?

Mecburî çalıştırma

Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı'nda mecburî çalıştırma var mıdır?

Bu süale verilen cevaplar birbirine zıt ve mütenakızdır. Avrupa'daki Bolşevik propagandacıları bu süale menfî cevap veriyorlar. Biz bu hususta meseleyi tenvir için merkezî icra komitesi ile Büyük Rusya Halk Komiserleri Meclisinin ormanların işletilmesini ve ağaçların kesilmesi ve nakledilmesi ameliyatının tesrii için 1931 seneşi 13 şubatında neşrolunan emirnamesini kaydediyoruz. (1)

Emirnamede gayet sarih olarak deniliyor ki: "Muhtariyeti haiz cümhuriyetler ile mıntakavî icra komitelerine ormanlarda ağaç kesilecek ve nakledilecek mıntakalarda mecburî çalıştırma usulünü tatbik etmek ve mesai ve nakliyat için mükâfat vermek ve bu suretle ormanların işletilmesini ve nakliyatını temin etmek salâhiyetine verilmiştir. Kulak yani vaktü hali iyi olan köylü sınıfına mensup anasır mezkûr işleri işlemekte mahallî ahval ve şeraite göre az bir ücret ile mecbur tutulacaklardır.,,

(1) 15 şubat 1930 tarihli İzvestiya gazetesinden.

Kulak sınıfına tarlalarının kollektivize edilmesine mümanaat eden köylüler dahi dahil bulunduğundan mecburî çalışmağa ve yarı bedava işlemeğe mecbur tutulan halkın miktarı artık ne kadar çok olduğu tasavvur olunsun . Hapisanelerdeki mahpuslar, kamplardaki mevkuflar ve menfalardaki sürgünler dahi bilhassa ormanlı kıtalarda mecburî hizmete, hem de bedava çalışmağa mecbur tutulmuşlardır. 1930 senesi ağustosunda dahiliye komiserliğinde aktolunan mecliste atideki karar ittihaz edilmiştir:

"Hapishanedeki mahpuslar ve menfalardaki sürgünler cümlesi mecburî çalışmağa tâbi tutulmaları için dahiliye komiserliğinin emrine verilmelidirler,,. (1)

1932 de Sovyet hükûmeti mahpusların ve mevkufların mecburî hizmete tâbi tutulmalarına bir kat daha ehemmiyet vermiştir. Büyük Rusya Adliye Komiserliği tarafından hazırlanan yeni kanun projesinde 1932 de mecburî mesainin 1931 senesine nisbetle üç misli ve 1930 senesine nazaran on misli fazla netice ve semere vermesi hesap ve tahmin edilmiştir. O tarihte vazolunan yeni sistem mucibince mecburî hizmete tâbi tutulanlar dört sınıfa ayrılmıştır. Bu sınıflarda yarı serbest olanlardan tevkif kamplarında oturmağa mecbur tutulanlara kadar muhtelif anasır vardır. Bu mecburî hizmet usulünün tatbiki ile 300 milyon rubleye kadar varidat temin edileceği ümit edilmiştir. (2)

---

(1) 1 ağustos 1930 tarihli Krasnaya Gazeta'dan.

(2) 22 mart 1932 tarihli Times İngiliz gazetesinden.

İngiltere Hükûmeti dahi 1931 senesinde (1) numaralı Rusya diye bir (mavi kitap) neşretmiştir. Bu kitap Sovyet Rusyasında mesaiye ait nesir ve tatbik olunan hertürlü kanunları, emirnameleri, nizamnameleri ve diğer hususatı ihtiva etmektedir.

Solofki menfası

Bu kelimenin Rusya hapishanelerinde ve tevkif kamplarında bulunan mahbus ve mevkufları tirtir titretir. Çünkü müthiş Solofki adaları menfası manasını ifade etmektedir. Dünyanın hiç bir tarafında bu kadar müthiş kürek zındanı yoktur. Bu adalar Kutupdenizinin bir körfezi olan Bahriebyaz'ın sahilinde ve 35 tul ve 65 arzı şimalî derecelerinde bulunmaktadır.

Bu adalar Solofki, Mukcelma, Auser, Kand isminde dört ceziredir. Solofki adasının yanında (Tavşan adası) namında bir küçük ada vardır. Burada menfi kadınlar bulunmaktadır. Bu adalarda asırlardanberi işlenmemiş ormanlar vardır.

Biçare sürgünler kürek esirleri gibi bu ormanların işletilmesinde kullanılmaktadır. Burada hayat ve mesai şeraiti müthiştir. Takriben iki milyon menfi bu adalarda çalıştırılıyor. Senevî vefiyat yüzde yetmişi buluyor. Fakat menfilerin kırılması adaların nüfusunu azaltmamaktadır. Çünkü bir taraftan getirilen kürek mahkûmları ölenlerin yerini doldurmaktadır. Bütün sene mahkûmlar arasında hümmayi tifoidî ve iskorpit hastalıkları hükümferma olmaktadır. Fakat bu sari hastalıkların tedavisi ve izalesi için tedabir alınmamaktadır. Çünkü Solofki adalarına buradan sağ çıkmamak üzere menfiler gönderilmektedir. Solofki adalarındaki menfilerin yüzde yetmişi Ukrayna köylüleri, Kırım Türkleri, Kafkasyalılar

gibi Rus olmayan anasırdandır. Halis Rus olanlar pek azdır. Menfilerden hemen cümlesinin kabahati (Ceraimi siyasiye) dir. Hakikî caniler mecburî çalışmağa tâbi değildir. Bunlar siyasî mahkûmlara nezarete memur edilmişlerdir. Bunların üzerinde dahi kadiri mutlak G.P.U zabitei siyasiye memurları hükümferma olmaktadır. Her mahkûm kendisine yevmî olarak tesbit edilen muayyen işi görmeğe mecburdur. Ormanlarda her üç kişi bir günde 34 ağaç devirmeğe, temizlemeğe ve biçmeğe mebur tutulmaktadır. Toprak işlerine memur olanlar günde sekiz metre mikâbı toprak kazmağa ve tesviye etmeğe mecbur tutulmaktadır. Bu çalışmaya mukabil sürgün sabahleyin dörtte bir iki kaşık bulgur ve geceleyin saat 10—11 de bir buçuk libre ekmek ve bir nevi balık çorbası alıyor. Bundan başka her sürgün haftada 5 ilâ 20 kapik bir maaş almaktadır.

Her günlük muayyen işi yapmıyanlar mezkûr tayinin yarısını almakta veya hapis edilmekte, yahut kutup soğuklarında açıkta yatırılmaktadır. Sürgünler her gün tan vaktinden akşama kadar 18-20 saat süngü altında çalıştırılmaktadır. Mevkufların elbisesi parça parça olup pislikten sim siyahtır. Geceleyin barakalarda soyunmadan tahta üzerinde yatıyorlar. Bunlara ne çamaşır, ne de elbise verilmeyor En ufak muhalefet ve mukavemet gösterenlerin beyni olduğu yerde patlatılmaktadır. Her gün 15 ilâ 20 kişi kurşuna diziliyor. Ekseri günlerde kurşuna dizilenler daha çoktur. Cinnet ve intihar vukuatı gayet sıktır. (1)

Bütün bu şeyler yirminci asırda medeniyet âleminin gözü önünde cereyan ediyor. Filvaki ortada cemiyeti akvam , hukuku beşer cemiyeti ittihadiyesi ve ikinci en-

(1) Varşova'da 1931 de tabolunan Soloveçka Kotorga vesaikinden.

ternasyonal vardır. Fakat bu müesseseler sükût etmeği tercih ediyorlar. Geçenlerde Amerika'da Sacco ve Vancetti isminde iki Anarşist idam edilmişti. Bütün cihan efkârı umumiyesi ayağa kalkarak velvele ve feryat koparmış ve infialini izhar etmişti. Parlementolar ve içtimaî teşkilâtlar hep birden Amerikayı protesto ettiler. Afrika'daki Liberya zenci hükûmetinde hâlâ esaret vardır diyerek cemiyeti akvam tahkikat için buraya komisyonlar gönderdi ve devletler diplomasi münasebetlerini katetmek ile tehdidatta bulundular. Fakat Bolşevikler'in yaptıklarına gelince bütün dünya sükût ediyor.

Medeniyet âlemi ise dünyanın gûya en serbest devleti hemşerilerinin cesetleri üzerinden geçen kerestenin ucuzluğunu görerek espekülâsyon ve ihtikâr yapmakla meşgul bulunuyorlar.

Sovyet Rusya'sında nasıl çalışılıyor?

Mecburi çalıştırma Solofki adalarına münhasır değildir. Sovyet Rusyası'nda umum mesai esaret esasına müstenittir. Amele Sovyet hükûmetinin malıdır. Hükûmet istediği ameleyi kullanabilir. Mesai komiserliği ehliyeti haiz ameleyi daha az mühim olan bir şubei sanayiden diğerine nakledebilir. Meselâ kömür madenleri, imalâtı madeniye, demiryolu, inşaat amelesi birinden diğerine naklolunur. Bu nakle razı olmıyanlar yahut yeni işi terkedenler mesai borsası listesinden çıkarılır. Bunlar bir daha muntazam bir iş bulamazlar. İstibdada karşı amele bir şey yapamaz. Kapitalist memleketlerde amelenin elinde kuvvetli bir silâh olan terki eşgal amele hükûmetinde kurşuna dizilmek ile tecziye edilen bir cinayettir. Amelenin çalışma şeraiti müthiştir. Nizam mucibince amele yedi saat çalışacak yerde günde 10-11 saat çalışıyor. Sıhhî ve emniyet tedabiri ittihazı meselesi mevzuu bahis değildir. Meselâ Doneç kömürmadeni havzasında 1930 ve 1931 senelerinde vukubulan kazalar vasatî hesapla her milyon tona 12,000 isabet etmektedir. Bu kazalardan bini öldürücü olmuştur. (1) 1931 senesi başladığı vakit kömür istihsalâtı felâketengiz bir surette tenezzül ettiğinden Genç Komünistler (Komsomol) teşkilâtına tâbi binlerce genç çocuk amele

(1) 1931 senesi haziran ve temmuz tarihli The Saturday Evening Post gazetesinden.

fiktanını doldurmak için maden ocaklarına sevkedilmişler idi.

Bidayette genç çocuklar çalışmak için fevkalâde şevk ve gayret göstermişlerse de ocaklardaki çalışma şeraitinin gayet müthiş olduğunu anladıkları gibi komünist fırkası azasına mahsus vesikalarını feda ederek ocaklardan firar etmişlerdir.

Bu müthiş ahval dolayısile maden ve fabrika amelesinden ilk fırsat bulanlar işlerini bırakarak kaçıyorlar. Bunlar fabrikalarda çalışmaktan ziyade Sovyet hükûmeti teşkilâtı kalemlerinde çalışmağa ve fırka ve hükûmet işlerinde bir vazife almağa çalışıyorlar. 1931 senesi 1 temmuzunda komünist fırkası azası arasında 1,623,000 amele bulunduğu tesbit edilmiştir. Bu ameleden bir milyon dan fazlası fabrika ve müesseselerden çıkmış ve fırka ve hükûmet dairelerinde bir nevi amirlik vazifesi almış olduklarından makine ve fabrika ve maden işleri ile alâkalarını kesmişlerdir.

Bu suretle fabrikalarda ehliyetli ameleden ancak yüzde 10-15 kalmıştır. (1) Diğer amele G.P.U. zabıtai siyasiyesi memurluğu, Sovyet azalığı, Kolhoz müdürlüğü, nahiye azalığı, kooperatif müdürlüğü, demiryolu ve seyri sefain idare memurluğu gibi işlerde bulunuyorlar. (2) Ehliyetli amelenin maden ve fabrikalardan kaçması endişeyi bais olacak bir dereceyi bulduğundan Stalin ehliyetli amelenin diğer vazifelerde istihdamı için seferber hale konulmasını meneden bir emirname neşretmeğe mecbur olmuştu. 25 mart 1931 tarihli bu emirname diğer

(1) Ekonomiçeskaya Jizn gazetesinin 19 şubat 1931 tarihli nüshasından.

(2) Ekonomiçeskaya Jizn gazetesinin 21 şubat 1931 tarihli nüshasından.

emirnameler gibi kâğıt üzerinde kalmıştır. Çünkü Sovyetler'in askerileştirilmiş hayatı mücadele, hücum şevk ve gayret lâflarından ileri gitmiyerek her şey sözde kalmaktadır.

Ehliyetli ve usta ameleden başka işlere kapağı atanların makine, kazan ve tezgâh başındaki yerlerini kim işgal ediyor? Devşirme köylüler! Bunu alay olsun diye söylemiyoruz. 1931 senesi 11 şubatında mesai komiserliği tarafından neşrolunan bir emirnamede sanayiin ihtiyacatı için taşradan 7,723,000 köylünün mecburî surette hizmet ettirilmesi emredilmiştir. Bu hal kurunuvustadaki çiftlik köleliği devrine avdet değil midir?..

Madenlerde, fabrikalarda ve tezgâhlarda başdöndürücü bir sürat ve gayretle çalışılıyor. Matbuat, idarei hükûmet, amele sendikaları, komünist fırkası azaları, bütün bu komünist aristokrasisi köle gibi çalışan işçileri daima âsabını gergin bir halde ve rekabet hümması içinde bulundurmağa çalışıyor.

Plânı süratle icra etmekle öğünmek, mesai nişanı almak, Kızıl listeye ismi geçmek gibi teşvik vesileleri icat etmişlerdir. Her hangi fabrika ve madende noksan kalan işleri derhal ifa etmek için ameleden teşkil olunan hücum taburları, (Sosyalist rekabet ve müsabakaları) ve emsali şeyler Bolşevik propagandasının mefahirindendir. Plân vaktü zamanında, yahut daha evvel ifa edildimi -velevki kâğıt üzerinde olsa bile- derhal o idarenin memurları ve hücum taburları efradı mükâfat almakta ve tenezzüh yerlerine ve ecnebi memleketlere seyahat etmeğe mezun olmaktadır. Bunlara gezmeğe giderken fabrikalarda bitap bir hale gelen köylü amele, kırık makineler, ekseriya yüzde otuz beşi ve bazen daha fazla miktarı bozuk mamulât yadigâr kalmaktadır.

Bir kaç kelime de kadın amele hakkında söyliyelim: 8 mart 1932 tarihinde Moskova'da toplanan kadınlar kongresinin müzakeratından anlaşıldığı veçhile beş senelik plân Sovyet iktisadiyatında 1,600,000 kadının teşriki mesaisini icap ettirmektedir. Bu ihtiyaç 200,000 fazlası ile temin edilmiştir.

1931 de makine fabrikalarında amelenin yüzde 17,8 ve imalâtı madeniye fabrikalarında yüzde 18,1 ve kömür sanayiinde yüzde 16,7 ve kimyevî sanayide yüzde 14,4 kısmı kadın bulunmuştur.

Şurasını hatırlamak faidesiz değildir ki Avrupa memleketlerinin işçilik kanunları kadınların ve genç çocukların sıhhat için muzir ve tehlikeli olan sanayide ve bilhassa kimyevî sanayide istihdamını menetmiştir. Lâkin Bolşevikler Burjuvaların böyle bâtıl telâkkilerine ehemmiyet vermiyorlar! Onlara muayyen evsafta işçi lâzımdır. Bu işçiler erkek olmuş, kadın olmuş, çocuk olmuş böyle şeylerle alâkadar olmazlar.

Sovyet Rusya'sında nasıl yaşanıyor?

Burada yaşamıyorlar, sürünüyorlar. Kommünizmin başlıca maksadı ferdiyeti ve hususî ve şahsî tasarruf hissini kökündün imha etmektir. O halde mevcudiyet ve hayatın her türlü tezahüratının en küçük teferrüatına kadar müştereklestirilmesi (Kollektivize) edilmesi ve hükûmet kuvveti tarafından kontrol edilmesi lâzım geliyor Binaenaleyh kommünist mefkûresine göre Sovyet Rusyası'nın her türlü kışla hayatı evsaf ve şeraitini cami muazzam bir kışla olması icap ediyor.

Bu mefkûrenin tahakkuku için ilk tedbir; ahali'yi şahsî tasarrufa tâbi meskenlerinden mahrum ederek barakalara ve kışla gibi umumî ve büyük binalara nakil ve iskân etmektir.

Bunun içindir ki yeni sanayi merkzeleri civarında inşa edilen amele ve müstahdimin yurtları (Sosyalist şehirleri tesmiye olunuyor) kışlaya benzemektedir. Bu gibi Sosyalist beldelerinden birini misal göstermek için Za İndüstriyalizaçiya gazetesi muhbirinin Kuzneçkstroydaki yeni bir yurdu nasıl tarif ettiğini berveçhi ati naklediyoruz. (1)

"Yurt on binadan mürekkeptir. Cümlesi de birbirinin

(1) Za İndüstriyalizaçia gazetesinin 22 teşrinievvel 1931 tarihli nüshasından.

aynidir. Hepsi de bir kışla gibi kasvetli bir intiba veriyor. Ne su yolları var, ne de kanalizasyonu. Her binanın haricinde umumî halâlar vardır. Burada dörder katlı binaların bütün sekenesi tabiî ihtiyaçlarını def için açık havada her zaman nöbet beklemektedir.

İşte bir Sosyalist beldesi nümunesi! Amele barakalarda sardalye balığı gibi birbirine istif olmuş bir halde yaşıyorlar. Barakalar kim bilir nasıl yapılmış. Damları akıyor ve duvarları kamburlaşmış. Burda; tabiî temizlik mevzuu bahsolamaz. Kadın erkek, bekâr ve evli karma karışık bir arada yaşıyor.

Amelenin bir kısmı barakalarda yer bulamadıklarından çadırlarda, yahut tahtelârz oyulmuş kovuklarda (zemlânka) yaşıyorlar. 1931 de 15 eylülde bu gibi yer altı kulbelerinin miktarı otuz iki bine çıkmıştır. Tahtelârz höcrelerin sekenesine diğer amele gıpta ediyor. Çünkü hiç olmazsa bunlarda izdiham yoktur. İyi ısınıyor.

Bir kovuşta 150 kişi istif edilmek gibi haller yoktur,,

İşte Sovyet gazetesi muhabirinin Sosyalist beldeleri hakkındaki intibaı budur. Buna yalnız şunu ilâve edeceğiz: Kuzneçkstroy yeni Rusya'nın model ve şayanı-iftihar bir beldesi olmak üzere inşa edilmiştir.

Sovyet şehirlerindeki mesakinde izdiham havsala almıyacak derecededir. Nazariyat itibarile her Sovyet hemşerisi 8 metre murabbaı bir mesken sahibi olmak hakkını haizdir. Lâkin bu nazariye diğer komünist nazariyeleri gibi nakabili tatbik ve icradır. Meselâ Moskova'da bir adam vasatî olarak 4 metre murabbaı işgal etmektedir. Hatta çok defa adam başına umumî meskenlerde bir metre mesaha isabet etmektedir. Bu sebepten ekseriya küçük bir oda yekdiğerine yabancı ve daima hasım olan 3 ilâ 5 kişi arasında taksim edilmektedir. Lâkin her hangi bir

odada bir metre olsa bile bir yer sahibi olmak büyük bir tali eseri addedilmektedir. Meselâ Leningrat'ta 26 bin mühendis kabili iskân bir odada bir metrelik yer bile bulamamaktadır. (1)

Evler ise harap ve mırdar bir haldedir. Yalnız büyük caddelere nazır olup ecnebi seyyahların gözüne çarpacak binaların harici tamir görmektedir. Lâkin bunların dahilleri pis ve berbat ve kalabalık olup bunlara bakan yoktur. Mahrukat fiktanı müzmin bir haldedir. Geçen kış Moskova Sovyeti hususî meskenlerin haftada ancak bir defa ve mekteplerle hastahanelerin haftada üç defa teshin edilmesini emretmişti.

Halbuki kışın soğuk Moskova'da tahtessıfır 20-25 derecedir. Ahaliden ancak yüzde on sekizinin mahrukat aldığına nazaran teshinin gayri kâfi olması tabiidir. Diğer şehirlerde mahrukat nisbeti daha azdır. Leningratta ahalinin yüzde onu ve Ukrayna'da yüzde 3,3 ü ve Rostof'da yüzde (0,73) ü mahrukat almaktadır.

Amele sefilâne yaşamakta ve kâfi derecede para almamaktadır. (2) Ekseriya amele iş başına ücret almaktadır. Bu suretle amele günde vasatî 2 ilâ 5 ruble kazanıyor. (3) Bu miktar ücret amelenin geçinmesine kâfi olmadığı halde bundan dahi yüzde on beşi hava donanması, Mopr ve Kominter ve emsali istikrazlar için kesilmektedir. Bundan başka ücretler hiç bir zaman tam vaktinde verilmî-

---

(1) 9 kânunsani 1932 tarihli ve sekiz numaralı Trud gazetesinden.

(2) 3 kânunusani 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

(3) H. R. Knickerbocher'in «Beş senelik plânın terakkisi» eserinin 116 ıncı sahifesinden.

yor. (1) 1931 de maaşlara 1930 senesine nisbetle yüzde 16 nisbetinde zam yapılmıştır. Lâkin Sovyet parasının kıymeti 1924 den 1931 senesine kadar takriben on misli düşmüş olduğundan mezkûr zam amelenin hayat şeraitini islâh manasını ifade etmemiştir. (2).

Binaenaleyh amele ve aileleri gıdasızlıktan ıstırap çekmektedir. Zaten havayici zaruriyenin çoğu ancak vesika ile alınabilmektedir. Vesikaya tâbi olan eşya her türlü mevaddı gıdaiye, yağlı maddeler, keten ve pamuk mensucat, elbise, çorap, sabun, tütün, mahrukat, petrol velhâsıl her türlü havayici hayatiye.

Vesika mukabilinde verilen bu eşya dahi kâfi miktarda bulunmamaktadır. El kuvveti ile çalışan bir işçinin vesika ile her gün iki libre ekmek ve ayda 300 gram tereyağı, bir libre makarna, üç libre şeker ve on yumurta ve her on günde üç defa 100 ilâ 300 gram et almak hakkını haizdir.

Süt yalnız çocuklara verilmektedir. Her çocuk günde yarım litre süt ve ayda 300 gram tereyağı almak hakkını haizdir.

Bu tayin imtiyazlı sınıf olan ameleye mahsustur. Müstahdemin ile münevver sınıf efradı bu tayinin yalnız yarısını almak hakkını haizdir. Fakat bu tayinler son zamanlarda adeta hayal olmuştur. Mutlaka şu yahut bu madde noksan olmakta ve vesikadan kesilmektedir. Tevzi mahalli bir gıdayı alamadı mı vesikadan iptal etmektedir. Yağ ötedenberi bulunmuyordu. Son zamanlarda et ve ekmek dahi bulunmaz olmuştur. Ukrayna'da gün-

(1) 27 kânunuevvel 1931 tarihli Pravda gazetesi ile 15 nisan 1932 tarihli İzvestiya gazetesinden.

(2) 13 nisan 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

de yalnız 100 gram ekmek (!) tevzi edilmektedir. Bundan dolayı tevzi mağazalarının önünde daima halk, nöbet beklemekte ve her aile tayinini almak için her gün üç dört saat vakit kaybetmektedir.

Kooperatif mağazalarında vesika ile tevzi olunan mekûlât ve eşyanın fiatları dahi oldukça yüksektir: Tere yağı libresi dört ruble, sebze 50 ilâ 90 kapik, yumurta onu 1,50 ruble, et libresi 2,50 ilâ 3 ruble, ekmek libresi 20 kapiktir. Bir çift kundura 150 ruble ve bir erkek elbisesi 250 ilâ 300 ruble, bir kadın robu 200 ruble, bir gömlek 20 ruble, bir parça sabun 1,50 ruble. Diğer eşyanın dahi fiatı buna göredir. Son zamanlarda bu fiatlar yüzde 25 ilâ 75 artmıştır.

Vesika ile verilen günde bir fındık kadar tereyağı, bir küçük parça et ve bir yumurta insanı beslemeğe kâfi değildir. Bunun için amele ve müstahdemin ve alelûmum halk serbest pazarda yani gizli satanlardan bir çok şey almağa mecbur oluyor.

Fakat bunların fiatı efsanevî addedilecek kadar yüksektir. Bir libre ekmek 3 ruble, bir libre tereyağı 12 ruble, bir libre et hem de fena olmak üzere 10 ruble, bir libre balık 75 kapiktir. Limon ve portakalın çoktanberi yalnız hatırası kalmıştır. Her işçinin senede bir ay mezuniyet hakkı vardır. Amelenin en büyük imtiyazı dade budur. İşçi mezuniyetini ya bir sayfiyede istirahatta geçirecek, yahut denizde seyahat edecek, yahut Kafkasya'ya gidecektir. Lâkin tabiî olan bu imtiyaz dahi nazariyatta kalmaktadır. Hakikatte yalnız komiserler, yüksek sek memurlar, G.P.U. memurları, fabrika direktörleri, Kolhoz ve Sovhoz müdürleri, gazete muharrirleri ve Komünist fırkası azaları, yani takriben üç milyona baliğ olan Sovyet aristokrasisi bu haktan istifade ediyor.

Aç ve biilâç 160 milyon amele ve köylü ise bu nimeti asla görmemektedir. Sovyet Rusyası'nda yaşayanlar Komünistler ile ecnebi mütehassıslardır. Bunlar insan gibi yaşayorlar. Hiç bir şeyden mahrum değildirler. Konforlu yerlerde rahatça oturuyorlar. Kendilerine mahsus mağazaları vardır. Burada her türlü eşya vardır. Sovyet tebaasının bu mağazalara girmesi memnudur. Amerikalı amele ayda 200 ilâ 300 dolar alıyor. Bu paralar amelenin hesabına bir Amerikan bankasına tevdi ediliyor. Bundan başka Amerikalı her işçiye bulunduğu yerde 300 ilâ 400 ruble Rus parası verilmektedir. Ecnebi mühenhendisler ise senede 5,000 ilâ 10,000 dolar alıyorlar (1) Bunlar kendi memleketlerindekinden daha müreffeh yaşıyorlar. Binaenaleyh kendilerine refah ve saadet temin eden hükûmete müzaharet ediyorlar. Kezalik ecnebi seyyahlar dahi Sovyet Rusyası'nda sıkıntı görmüyorlar.

(İntürist) ismindeki ecnebi seyyah tröstü ecnebi seyyahların Rusya'da lüks yerlerde ikamet etmelerini ve iyi yiyip içmelerini temin etmektedir. Bu müessese seyyahları hususi vagonlarda ve lüks otomobillerde gezdirmekte ve ecnebilere göstermek için hazırlanan şeyleri göstermektedir. Lâkin her ecnebi seyyahın beraberinde bir rehber, tercüman bulundurması mecburidir. Bir seyyah rehbersiz bir adım bile atamaz. Ve bu rehber seyyahın görmesi caiz olmayan şeyleri göstermemeğe dikkat etmekle mükelleftir. Binaenaleyh Rusya'da seyahat eden bu burjuvalar madalyenin yalnız bir tarafını görüyorlar ve ilk fırsatta kendilerini boğmağa hazırlanan Sovyet hükûmetini methü sena edecek söz bulamıyorlar.

---

(1) H. R. Knickerbocher'in « Beş senelik plânın terakkisi » eserinin 110 uncu sahifesinden.

Vesaiti nakliye

Vesaiti nakliye ve bilhassa Sovyet şömendöferleri bir türlü halledilemiyen mesaildendir. Beş senelik plânın muvaffakiyeti demiryolların hüsnü idaresine bağlıdır. Halbuki bu vesaiti nakliye kendisinden beklenen bu vezaifi yapmıyor ve yapamıyor. Moskova hükûmeti demiryolların lâyıkile işlemesi için propagandadan kurşuna dizmeğe kadar her türlü çareye baş vurmuş ise de istediği neticeyi alamamıştır. Sovyet demiryolları nakabili iltiyam bir yara ve derttir.

Sebebi nedir? Lokomotif, vagon ve ray fiktanı ve noksanıdır. Yollar esaslı tamir görmemiştir. Mevaddı müteharrike ve sabite eski ve aşınmıştır. Amele ve müstahdemin ile memurini bitap ve nevmittir. Demiryolların tahmil kabiliyeti gittikçe tenezzül ediyor. Hiç bir zaman beş senelik plânın tesbit ettiği dereceyi bulamamıştır. Beş senelik plân mucibince her gün 63 bin vagonun tahmil edilmesi icap ediyor. Halbuki hiç bir zaman yevmî tahmil 48 bin vagonu geçmemiştir. (1) 1932 de yevmî tahmil 40 bin vagona inmiştir. (2) Her tarafta fabrikalar ve madenler kendilerine tahsis olunan vagonların kifayetsizliğinden şikâyet ediyorlar. 1931 senesi teşrinievvelinde Doneç havzası için tahsis olunan vagonlar ihtiyaçtan 36,000 vagon noksan olmuştur. Bazı maden ocakları çıkarılan kömürlerin naklolunamıyarak yığılıp kalmasından dolayı istih-

(1) 9 kânunuevel 1931 tarihli Pravda gazetesinden.

(2) 2 mart 1932 tarihli İzvestiya gazetesinden.

sali tenkis etmeği düşünmeğe lüzum görmüşlerdir. Bunların arasında (Birinci mayıs), (Paris Komünist hareketi), (Gorlof) ve sair ocaklar vardır (*) Teşrinisaninin sonlarında yarım milyon ton kömür beyhude vagon bekliyordu. Harkof'taki imalâtı madeniye fabrikalarında 600 vagonu demiryolların ihtiyacı için elzem olan yeni ray olmak üzere 5,200 vagonluk eşya nakil ve tahmil edilmek üzere vagon bekliyordu. Ural ve Siberya ormanlarında kesilen keresteler vagonsuzluktan istasyonlarda çürüyordu. Odesa limanı rıhtımlarında hariçten ithal olunup vagonsuzluktan yığılıp kalan eşya 150 vagondan fazla idi. Bu eşya yağmur altında berbat olmuştur. Ukrayna'da mahsul zamanında günde 315 vagona ihtiyaç olduğu halde ancak 250 vagon tedarik olunuyordu. (**) Vaziyet 1932 de dahi iyileşmemiştir. Krıvıy Rih kömür havzasında geçen martın iptidalarına doğru vagonsuzluktan 1,700 bin ton yani 90 bin vagonluk kömür toplanmıştır. (1)

Bir çok fabrika ve kalhanalar vagonsuzluktan ham mevat ve mahrukat alamadıklarından tatil etmeğe mecbur olmuşlardır. (2) Bu sene Ural havalisinde kıtlık zuhûr etmiştir. Kahtzedegâna gönderilecek erzakın nakli için ihtiyaç olan vagonların ancak yüzde altmışı temin olunabilmiştir. (3) Leningrad'dan Batum'a ve Siberya'dan Minski'ye kadar bütün demiryolu ayni vaziyettedir.

1929 senesine mahsus neşrolunan istatistiklere göre Sov-

(*) Za İndustriyalizaçia gazetesinin 11 teşrinisani 1931 tarihli nüshasından.

(**) Ekonomiçeskaya Jizn gazetesinin 23 teşrinievel 1931 tarihli nüshasından.

(1) 3 mart 932 tarihli Pravda gazetesinden.

(2) 15 mart 1932 tarihli Pravda gazetesinden.

(3) 5 nisan 1932 tarhili İzvestiya gazetesinden.

yet Rusyası'nın 83,000 kilometreye baliğ demiryollarında takriben 30,000 kaza olmuştur. Bu kazalardan bininde telefat ve iki bininde ömürboyu alil bırakacak sakatlık olmuştur. 1930 da kaza vukuatı 1929 senesine nisbetle yüzde 50 artmıştır. İnsanca telefat yüzde 300 ve istimalden sakıt olan lokomotif ve vagon itibarile yüzde 100 fazlalık görülmüştür. Yalnız ağustos ayında 2,249 kaza olmuştur. Bu kazalarda 133 kişi telef ve 253 kişi ağır surette mecruh ve 384 lokomotif ve 638 vagon harap olmuştur. (*)

Demiryollarına yetiştirilen lokomotif ve vagon miktarı 6 kânunuevvel 1931 de neşrolunan Halk Komiserleri meclisinin emirnamesine rağmen kâfi derecede bulunmamıştır. Bunu ispat için bir kaç misal zikredelim: Krasnı Profintern fabrikası 175 lokomotif ve 1,800 sarnıçlı vagon ve 720 ton demiryolu malzemesi sipariş aldığı halde tayin olunan teslim vakti 1 teşrinisanide ancak 89 lokomotif ve 827 sarnıçlı vagon ve 311 ton malzeme vermiştir. Ayni rezalet Luguski fabrikasında görülmüştür. Bu fabrika sipariş aldığı 310 lokomotif yerine 226 lokomotif teslim etmiştir. Dnipropetrovski fabrikası 156,164 ray sipariş aldığı halde ancak 84,289 ray vermiştir. (1) Lokomotifler ile vagonların inşa ve tamir masarifi gittikçe yükselmektedir. 1931 de yüzde 21 ilâ 27 artmıştır. (2) Demiryolu malzemesi muzayakası o derece artmıştır ki millî iktisat meclisi neşrettiği bir emirname ile inşaatta ve orman ve liynit müessesatında çelik rayların kullanılmasını menetmiş ve bunun yerine ağaç rayların kullanılmasını emreylemiştir. (3)

(*) H. R. Knickerbocher'in « Beş senelik plânın terakkisi » eserinin 75 inci sahifesinden ve 24 teşrinisani 1930 tarihli İzvestiyadan.

(1) 8 kânunuevel 1931 tarihli Pravda gazetesinden.

(2) 21 mart 1932 tarihli İzvestiya gazetesinden.

(3) Türkişe Post gazetesinin 20 ağustos 1931 tarihli nüshasından.

Türkistan ile Siberyayı rapteden ve muhtasaran Türksib denilen demiryolu hattının ikmali haberi Sovyet diyarında büyük bir heyecan uyandırmıştı.

(Şurası unutulmamalıdır ki bu hattın büyük bir kısmı Bolşevik inkılâbından mukaddem yapılmıştır.)

Fakat hattın inşasında son derece ihmal ve teseyyüp olduğu ve hat boyunda kuyular ve istasyon binaları yapılmadığı ve bir trenin bir çok müşkülâtla hattan geçirilebildiği malûm olduğu zaman bu heyecan sönmüştür. Bahusus bu hat hiç bir gelir temin etmemektedir. Binaenaleyh meşhur (Türksib)i inşa eden altı mühendis büyük bir gürültü ile Moskova'da muhakeme edilerek idama mahkûm edilmiştir. (1) Çünkü Sovyet devletinde her hangi bir kusur mutlaka eşhasa yükletilir ve devlet sistemine toz kondurulmaz.

(1) Tass ajansının 8 nisan 1932 tarihli tebliğinden.

Kızılların maliyesi ve ticareti

Malî İşler

Çervoneç (yani Bolşevik parasının) ne değeri vardır? Kürei arzın altıda birini teşkil eden Sovyet devletinin (Döviz) i sabit bir kıymeti haiz olmadığından beynelmilel malî tesviyelerde kullanılamıyor. Hiç bir memleketin borsasında Sovyet parasının fiat ve piyasası yoktur. Binaenaleyh Sovyetlerin haricî ticareti kapitalist memleketlerin parası ve bilhassa isterlin ve dolar üzerine cereyan etmektedir. Bir zaman yani 1926 da Bolşevikler Çevoneçi Berlin borsasına kabul ettirmek için çalışmışlardı. Fakat muvaffak olamadılar. Borsa muameleleri hiç bir zaman Çervoneç üzerine cereyan etmemiştir.

10 rubleyi teşkil eden Çervoneçin Sovyet hükûmetinin maliye komiserliği tarafından vazolunan resmî rayici 5 dolardan biraz fazladır. Bir dolar 1,90 rubleye muadildir. Gosbank (Yani Sovyet devlet bankası) ahaliden ve ecnebilerden doları bu fiat üzere satın alıyor. Ecnebi parası üzere hususî muamele ve hariçten Rusya'ya Çervoneç ithali memnu olup hapis ve nefiy yahut idam ile tecziye edilmektedir. Kendi (döviz)ini satın almadıktan başka bunu gizli borsa espekülâsyonlarına bırakan ve bunu iktisadî cihetten âdet edinen yegâne devlet Sovyet hükûmetidir.

Memaliki ecnebiyede Çervoneç espekülâsyon ve kaçakçılık maddesinden başka bir şey değildir. Çervoneçi istihza-

ya lâyık bir fiat ile satın almak kabildir. Meselâ İstanbul'da 65—70 kuruşa ve Berlin'de 1,26—1,30 marka alınabilir. Varşova'da ve Rusya'ya mücavir memleketlerde daha iyi fiat ile alınabilir! Tesisi esnasında hakikaten 5 dolar kıymetini haiz olan Çervoneçin felâketengiz bir suretrette sukut ve tenezzülünün sebebi nedir?

Gosbank yani Sovyet devlet bankasının neşretmekte olduğu bültenlere göre Sovyet memleketinde para işleri yolundadır. Rusya'da İnflâsiyon yapılmamış, yani tedavüldeki para tezyit edilmemiştir. Mezkûr bankanın 1 kânunusani 1932 bilânçosu berveçhi atidir:

Matlup:

1 — Altın ihtiyatı	63,794,285	Cervonets
2 — Diğer kıymettar madeniyat	2,280,080	»
3 — Döviz	4,492,542	»
4 — Poliça, rehin ve saire	208,933,093	»
Yekûn	279,500,000	Cervonets

Zimmet:

Bankanın banknotları	278,441,309	Cervonets
İhtiyat »	1,058,690	»
Yekûn	279,500,100	»

Şu kadar var ki bu bilânço mevcut olmıyan şeyleri göstermekte ve lâkin mevcut olan şeyleri göstermemektedir. Evvelbeevvel tam manasile altın ihtiyatı yoktur. Sovyet altın mevcudunun kısmı azamı İngiltere devlet bankasına tevdi edilmiş olup Sovyetlere İngiliz müessesatı tarafından verilen makine ve diğer eşyayı ticariyeye ait poliçalara teminat olarak yatırılmıştır. (1) Binaenaleyh bu al-

(1) Berlinde intişar eden Börsen Kurier gazetesine göre 1931 de Sovyet Rusyasından Almanyaya 230 milyon marklık altın ithal olunmuştur. 1932 de dahi Rusyadan Almanyaya birçok altın sevkiyatı yapılmıştır.

tınları Gosbank'ın matlubu meyanında gösterilmesi tehlikeli bir şeydir.

Mezkûr bankadaki poliça ve rehinler dahi hiç bir şey temin etmez. Çünkü bunlar Sovyet tröstlerine ve hükûmet müesseselerine aittir.

Bu hal kapitalist memleketlerdeki espekülâsyon yapan bazı müesseselerin hareketine benzer. Bu müesseselerin patronları maiyetindeki müstahdemine poliçaları imza ettirmekte ve bunların müessese tarafından kabul edildiği tasdik edildikten sonra müşterilerinin poliçaları gibi arzedilmektedir. Lâkin burjuvalar memleketlerinde bu gibi muamelât mahkemeler tarafından oldukça şiddetle tecziye edilmektedir.

Karşılığı böyle esassız olan Çervonets hazine evrakı nakdiyesine karşılık teşkil etmektedir. Gosbank'ın bilânçosu hazine evrakı nakdiyesinin ne miktarda olduğunu göstermemektedir. Bu evrakı nakdiye bir ve üç ve beş rubleliktir. Evrakı nakdiyenin istikrarlaştırılmasına ait kanun mucibince bunlar Çervonets miktarının yüzde ellisi nisbetinde neşrolunabilir. Fakat 1929 senesi temmuzunda neşrolunan bir emirname evrakı nakdiyenin tedavülde bulunan Çervonets'in yüzde yetmiş beşine muadil miktarda ihraç olunabileceğine salâhiyet vermiştir. 1930 senesi eylülünde neşrolunan bir emirname mezkûr nisbeti yüzde (100) e çıkarmıştır.

1930 senesi eylülünün birinde bilfiil tedavülde 216,180,000 Çervonets ve bunun yüzde (81,8) nisbetinde evrakı nakdiye vardı. Teşrinisaninin sonunda ise evrakı nakdiye Çervonets'lerin yüzde (100) üne baliğ olmuştur. Bu hesaba göre tedavülde olan evrakı nakdiyenin karşılığı kanunun talep ettiği yüzde 25 değil, yüzde 12,5 olmuştur. 1932 senesi 1 kânunusanisindeki Gosbank-

ın bilânçosu 278, 441,309 Çervonets olduğunu gösteriyor. Ayni zamanda hazine evrakı nakdiyesi 2,888,900,000 ruble yani 288,890,000 Çervoneç idi. Binaenaleyh hazine evrakı nakdiyesinin karşılığı olmak üzere son defa gösterilen yüzde (100) dahi tecavüz edilmiş oluyor.

Maahaza bu evrakı nakdiye nisbeti dahi esaslı ve sağlam değildir. Knickerbocker "Beş senelik plânın terakkisi,, eserinde 1930 senesi son aylarında evrakı nakdiyenin azim miktarda tezyit edildiği vakit hiç bir devlette vaki olmıyan şöyle bir garibenin dahi görüldüğünü ehemmiyetle kaydetmiştir:

Ayni numaralı seri üzere tâli seri olarak bir çok seri evrakı nakdiye çıkarılmıştır (1) Madem 1930 senesinde böyle bir şey yapılmıştır. Bunun 1931 ve 1932 senelerinde tekrar edildiğini zannnetmemeğe hiç bir sebep yoktur.

Binaenaleyh Avrupa memleketlerinin cümlesinde dövizlerin istikrarlaştırıldığı bir devirde Sovyetler'in şiddetli inflâsiyon yaptıklarına yani evrakı nakdiyeyi son derecede tezyit ettiklerine şahit bulunuyoruz.

Beş senelik plânın ilk senesi 1928 de tedavülde bulunan Çervonets ve evrakı nakdiye 1,773,000,000 ruble idi. 1932 senesi 1 kânunusanisinde 5,673,300,000 ruble olmuştur ki 2 ½ ile darbedilmiş oluyor.

---

(1) H. R. Knickerhocker'in « Beş senelik plânın terakkisi» eserinin 281 inci sahifesinden.

Ticarî bilânço

Sovyetlerin ticarî bilânçosu hiç bir zaman açıksız değildir.

Beş senelik plânın icra ve tatbiki ecnebi emtiasının ve bilhassa makine ithalini azim mikyasta tezyit etmiştir. İthalâtın artmasından buna döviz karşılığı tedariki endişesi ihracatı ve bahusus hububat ve ham mevat ihracanı teksif ve tezyide saik olmuştur. Lâkin Vneştorg yani ticareti hariciye inhisarı idaresinin fevkalbeşer gayretine ve ihracata dumping şeklini vermiş olmasına rağmen Sovyetler'in ticarî bilânçosu hiç bir zaman takriben olsun tevzin edilememiştir. Sovyet ticaretinin açığı günden güne artmaktadır.Sovyet dövizinin felâketengiz bir surette kıymetini kaybetmesinin ikinci bir sebebi dahi budur. (Ve birinci sebep inflasiyon yani evrakı nakdiyenin hadden ziyade tezyidi olduğunu bundan evvelki bahiste izah etmiştik.) 1931 senesinin ilk dokuz ayına ait neşrolunan atideki malûmat Sovyetler'in ticarî bilânçosu hakkında atideki tabloyu arzetmektedir:

	1931 de 9 ayda	1930 da 9 ayda	bir senedeki tenakus
İhracat	593,2 milyon ruble	739,7 milyon ruble	yüzde 19,8
İthalât	805.9 » »	821,1 » »	» 1,8
Yekûn	1,398,8 milyon ruble	1,560,8 milyon ruble	yüzde 10,3

Bu tablodan anlaşıldığı veçhile ticarî bilânçodaki açık 1930 da 81,5 milyon ruble olduğu halde 1931 de 212,4

milyon ruble olmuştur ki bir senede açık 130,9 milyon ruble artmış oluyor.

Sovyet ticarî bilânçosundaki bu mühim açığın bir çok sebepleri vardır. Başlıcaları şunlardır:

Cihanşümul buhran ve muhtelif hükûmetlerin kendi ticarî bilânçolarını muhafaza için Sovyet emtiasına karşı almış oldukları tedabir, Avrupa ve Amerika'da felâketengiz bir surette eşya fiatlarını düşürmek için Sovyetler'in yapmış olduğu dumping yani maliyet fiatına bakmıyarak gayet ucuz eşya satmaları ki Sovyetler'in kendileri için daha elim olmuştur. Neşrolunan resmî malûmata nazaran 1931 senesinin ilk sekiz ayında Sovyetler 12,2 milyon ton mal ihraç etmişler ve buna mukabil 434,5 milyon ruble para almışlardır. Halbuki 1930 senesinin ilk sekiz ayında 11,3 milyon ton eşya ihraç ederek buna mukabil 551,9 milyon ruble almışlardı. Bahusus 1931 senesi ağustosu çok tehlikeli olmuştur. O ay zarfında ihraç ettikleri 2,6 milyon ton eşya mukabilinde ancak 70 milyon ruble almışlardır.

1930 senesi kânunusanisinde Bolşevikler ancak 793 milyon tonluk mal ihraç ettikleri halde buna mukabil 71 milyon ruble almışlardı. 1931 senesinin son aylarına ve senei haliyenin ilk aylarına ait ticarî malûmat henüz neşredilmemiştir. Maahaza bu aylardaki Sovyetler'in ticarî bilânçosunun 1931 senesinin ilk aylarındaki gibi kalsa bile salâh bulduğunu zannetmeğe mahal yoktur. Bolşevikler'in malî memurini ticarî bilânçonun yeniden tenezzül edeceğini tahmin ediyorlar idi.

Dumping

Sovyetler'in dumping yapmaktan iki maksatları vardır: Cihan piyasalarını zaptetmek kapitalist memleketlerde buhranlar ve fakru zaruret ika ederek bunların rekabet kudret ve kabiliyetini tahrip etmek ve beş senelik plânın icrasına kâfi döviz tedarik etmektir.

Sovyetler dumping yapmak için cihanın başka tarafında emsali görülmiyen müsait şeratii haiz bulunuyorlar. Sovyet Rusyası'nda hemen hemen umum sanayi ve tciaret millileştirilmiş yani devletin eline geçmiştir. Sovyetler'in umum ticareti hariciyesi devlet inhisarı altında olduğu ilân edilmiştir. İhracat eşyasının nevi ve mahiyeti ve fiatı münhasıran devlet tarafından tayin ve tesbit edilmektedir. Sovyetler ihracat eşyasını (Kürk, hububat, deri, keten, ve saireyi) ahaliden kendisinin tayin ettiği fiat üzerinden satın almaktadır. Bu ahval ve şeraite göre alelumum Rusya'nın iktisadî hayatının her türlü menabi ve vesaiti ve alelhusus haricî ticareti münhasıran devlet inhisarı altında bulunmaktadır.

Bu şerait içinde Sovyetler için dumping yapmak güç bir iş değildir. Böyle muamelede her türlü hesabatı nazarı itibara almak zaittir. Hükûmetin dumpingten uğrayacağı zararlar halkın havayicini asgarî miktara indirerek ve aç bırakmak suretinde tatmin edebilir. Bu suretle harice külliyetli miktar ticarî eşya ve bahusus hububat ve petrol ihraç edebilir. Sovyet hükûmetinin elinde dumping zararlarını tazmin edecek diğer bir vasıta daha vardır: ih-

racat eşyasını maliyet kıymetinden dahi dun bir fiat ile satmak ve bundan hâsıl olacak zararları dahilde parayı inflasyon yaparak kapatmaktadır. Bolşevikler'in bütün bu vesaiti parlak surette tatbik ettiklerini söylemeğe hacet yoktur.

Dumpingin bu neticeleri bugün nasıldır? Şurasını itiraf etmelidir ki Bolşevikler cihan ticaretinin nizam ve intizamını bir derece bozmağa muvaffak olmuşlardır. Bazı ziraî memleketlerin haricî piyasalarını elde edebilmişlerdir. Bundan yalnız Kanada ve Amerika Müttehit Hükûmetleri değil, Avrupa dahi müteessir ve mustarip olmuştur. Bazı ziraî memleketler ve hatta Sovyetler'in dostu olan hükûmetler bile Bolşevikler'in dumpingi karşısında hububatını, yemişini ve tütününü satamıyarak elim bir buhranı iktisadî geçirmektedirler. Lâkin Bolşevikler'in dumpingi sanayi memeleketlerini asla müteessir etmemiştir. Bilâkis bu memleketler amelesinin kolayca iaşesi için ucuz erzak ve sanayi müessesatı için ucuz ucuz ham mevat tedarik edebilmişler ve bu suretle işsiz amelenin ihtilâlkârane kıyam etmesine ve galeyana gelmesine mani olmuşlardır. Avrupa memleketlerinde amele işsiz kaldığı vakit hükûmetten nakden iane almakta ve bunun için Bolşevikler'in sayesinde ucuz erzak tedarik etmekte ve ihtilâl yapmağı düşünmeğe hacet görmemektedir. Bunun mukni delili Almanya, Avusturya ve Fransa ve diğer memleketlerde yapılan intihaplarda hâd şekildeki iktisadî buhrana rağmen amelenin kommünizme karşı olan teveccühünün ve kömünistlerin aldıkları reylerin azalmış olmasıdır.

Bolşevikler cihan buhranında ve ihtilâlkârane temayül ve hislerin artmasında oyunu kat'î surette kaybetmişlerdir. İktisadî buhran kapitalist sisteminden ziyade Bolşevikler'i mutazarrır etmiş ve Bolşevikler'in hesabını bozarak hoşlarına gitmemiş ve bunun üzerine de kapitalist

hükûmetler ikistadî menfaatlerini müdafaa için Sovyetler'e karşı şiddetli tedbirler almışlardır. İngiltere'nin kabul ettiği himaye usulü ve Fransa'nın ve İtalya'nın müvazenei ticariye politikaları bilmecburiye Sovyet emtiasının bu memleketlere ithalini tahdit edecektir. Diğer hükûmetler dahi gümrük setlerini gittikçe yükselterek Sovyet emtiasına karşı kapılarını kapamaktadırlar. Büyük devletlerin politikası Sovyet dumpingine ancak kendi menfaatleri için faideli ve kârlı olduğu zaman müsaade ettiklerini ve edeceklerini ispat etmektedir. Şimdilik bu devletler Sovyet ithalâtı dumpinginden gelen zararları tazmin etmektedir. Büyük devletler Sovyetler'in dumpinginden ne şimdi ne de ilerde endişe edecek değildirler. Hatta ikinci beş senelik plândan sonra dahi korkacak değildirler.

Çünkü Bolşevikler'in her türlü gayretine rağmen Sovyetler'in ihracatı harbiumumiden evvelki Rusya'nın ihracatı derecesini bulamamakta ve cihan ticaretinin ancak yüzde 1,1 kısmını teşkil etmektedir. Sovyetler'in dumpingi zaten tehlikeli ve müşkül mevkide ve hemen hemen necat çaresinden mahrum bulunan zirai memleketleri izrar etmiştir.

Krediler

Beş senelik plânın bankeri kimdir?

Bu süalin yegâne makul cevabı şu olacak gibi görünüyor: Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Millî sermayeleri ile plânın malî cihetini temin edyior. Hakikaten birinci ve ikinci beş senelik plânın istihdaf ettiği gaye Sovyet Rusyası'nı iktisaden kapitalist âlemine ihtiyaçtan vareste ederek müstakil bir hale sokmak ve binnetice kapitalist nizam ve intizamını tahripte ve bu âleme komünist nizam ve intizamını vazetmekdte kendisinin serbestisini temin eylemektir. Binaenaleyh kapitalist âleminin böyle plânların tahakkukunda iştirak ve alâkası olmaması mantıkan icap ediyor. Fakat iş böyle değildir. Bu meselede biz gayet sarih bir tezat karşısında bulunuyoruz. Beş senelik plânın tahakkukuna hâdim başlıca amillerden birini kapitalist memleketlerin sermayesi ve tekniği teşkil ediyor.

Sovyet Rusyası ahalisinin plân için yatırılan sermayenin mühim bir kısmını vermiş olduğu nakabili inkârdır. Tabiî bu paraları halk ihtiyarî ve gönül rızası ile vermiş değildir. Berveçhi ati beyan olunna yollar ile halkın bütün mamelki Sosyalize edilmiş yani hükûmet tarafından alınmıştır: Arazi, bunu işletmeğe mahsus her türlü alât ve levazım, mesai müessesatı, zaten sefilâne olan maaşlar, ticarete konulan inhisar ve binnetice havayici zaruriye üzerine cebrî surette konulan fiatlar, rekabetin kaldırılması, (gönül rızasile olduğu) iddia olunan ve hakikati

halde halktan cebrü şiddetle alınan istikrazlardır ki umumî yekûnu beş milyar rubleye baliğ olmaktadır. İşte bunların cümlesi halktan cebren koparılan sermayelerdir.

Fakat beynelmilel sermaye dahi beş senelik plânın tahakkuku için berveçhi ati iki şekilde muavenetini bahşediyor: Sovyet Rusyası'ndan diğer memleketlere ithalât yapılması için icap eden sermayeleri vermek ve bu suretle Bolşevikler'e ecnebi dövizi temin etmek ve diğer taraftan Bolşevikler'e hariçten alacakları makine ve diğer eşya için kredi vermektir. Bolşevikler'in ticarî muamelelerde bir prensipi vardır ki bundan kat'iyyen feragat etmemektedirler: Harice gönderdikleri hububat, petrol ve ham mevat ve sair eşyayi ticariyeyi münhasıran peşin olarak satarlar ve hariçten ihtiyaçları olan eşyayı münhasıran krediye ve borçla alırlar. Bu krediler 12 ilâ 28 ay ve bazan da 36 ay olarak kısa vadelidir. Şu kadar var ki Bolşevikler hiç bir zaman daha uzun vadeli kredi alamamışlardır. Bu yolda sarfettikleri bütün gayretler neticesiz kalmıştır. Son zamanlarda hariçte ve bahusus İngiltere ve Almanya'da Rusya'ya verilen kredilerin dahi kısa olması ve 12—18 ayı kat'iyyen geçmemesi hususunda bir temayül peyda olmuştur.

Bolşevikler'in harice olan kredi borçları ne kadardır? Fransa'daki (Ulûmi İktisadiye Cemiyeti Bülteni) ne göre 575 milyon dolardır. Berlin ticaret odası dahi bu miktarda tahmin ediyor. Mezkûr oda Sovyetler'in kredi borçlarını Alman parasile iki buçuk milyar mark hesap ediyor. Bu meblâğdan Bolşevikler Almanya'ya 287 milyon dolar ve İngiltere'ye 100 milyon dolar, ve Amerika'ya 80 milyon dolar ve Lehistan'a 30 milyon dolar İtalya'ya 17,5 milyon dolar ve Avusturya'ya 10 milyon ve Japonya'ya 15 milyon ve Norveç'e 5 milyon ve diğer memleketlere takriben 25 milyon dolar borçludurlar.

Bolşevikler'e verilen bu kredilerin karşılığı altın teminat yahut promesse yani muvakkat tahvillerdir. Promesse'lerin çoğu muamelenin cari olduğu memleketin hükûmeti tarafından kısmen (Meselâ Almanya'da yüzde yetmişi) tekeffül edilmiş olup devlet bankaları, yahut hususî sendikalar yahut Sovyet Rusyası ile ticarî muamelede bulunan memleketlerin hususî bankaları tarafından iskonto edilmektedir. Kredilerin miktarı her yerde tahdit edilmiştir. Devlet tarafından tekeffül edilen promesse'ler beher sene için yüzde yirmi dört ile iskonto edilmektedir. Devlet kefaleti altında bulunmıyanlar ise "Gizli borsalarda,, yüzde 40 ilâ 43 ile iskonto edilmektedir. İngiliz lirası üzere olan promesse'ler yüzde 31 ve dolar üzere olanlar yüzde 28 ile iskonto edilmektedir. Bu malûmat Berlinde müntesir Börsen Kurier ismindeki malî gazete tarafından neşredilmşitir ki sıhhatine şüphe etmeğe mahal yoktur. Diğer memleketlerde dahi Sovyet promesse'leri mezkûr şerait ile iskonto edilmektedir. Fransız hükûmeti Bolşevik promesse'lerini tekeffül etmediğinden burada bunların alelâde iskontosu senevî yüzde 45 dir (1).

Yüksek iskonto murabahacıların ve tefecilerin işi değil soyguncuların kârıdır. Fakat Bolşevikler sonu çıkmaz bir vaziyette bulunduklarından bu kadar fahiş iskontoya razı oluyorlar.

Şimdi de biraz Bolşevik tröstlerinin ve diğer müessesatının girmiş olduğu borçlardan bahsedelim: Gosbank yani Sovyet devlet bankasının bilânçosu tröstlerin borçlarını promesse olarak üç milyar 89 milyon olarak göstermektedir. Fakat hakikat halde 1931 senesine ait Sovyet istatistikleri bu borçların dört milyar 765 milyon rub-

(1) Pariste matbu H. R. Knickerbocker'in « Kızıl ticaret ve Sovyet Rusyası Avrupaya karşı » nam eserinin 65 inci sahifesinden.

leye çıkmış olduğunu bildiriyor. Yani beş senelik plânda tahmin ve tesbit olunan 3 milyar 634 milyon rubleden 1 milyar 684 milyon ruble fazladır. Sovyet Rusyası'nda inflasyon yapıldığına yani evrakı nakdiyenin teksir edildiğine bundan iyi delil olabilir mi?

NETİCEİ KELÂM

Beş senelik plân muvaffak olacak mı?

Bu süale verilen cevaplar mütenakızdır. Bernard Şav gibi tesadüfen Rusya'ya düşen seyyahlar burada kısa bir müddet ve bazan ancak bir kaç gün kaldıktan sonra memleketin lisanını ve mahallî ahval ve şeraiti bilmedikleri halde yeni içtimaî tecrübeleri ve bunun amelî hayata tatbiki ile alâkadar meseleleri tamamile tetkik ettiklerini iddia ve beyan ediyorlar. Bunlar Bolşevikler'in istatistiklerine ve rehberlerine körkörüne inanıyorlar. Ve beş senelik plânın şimdiden muvaffak olduğunu müttahiden tasdik ediyorlar.

Fakat diğer taraftan meşhur iktisadiyatçılar ve içtimaiyatçılar ciddî tetkik ve tahlillerden sonra büsbütün başka türlü söylüyorlar. Taraftarlık ve garazkârlık ile ittiham edilmemek için mezkûr süale kendiliğimizden cevap vermiyoruz. Fakat bunun yerine meşhur iki Alman iktisadiyat âlimi Profesör Oppenheimer ile Profesör Auhagen'i dinlemenizi rica ederim.

Berlin darülfünunu erkânından bulunan François Oppenheimer mezkûr süale Vossische Zeitung'un sahifelerinde cevap veriyor. (1) Mumaileyh beş senelik plânın

(1) Berlinde müntesir Vossische Zeitung'un 31 mayıs 1931 tarihli ve 139 numaralı nüshasından.

muvaffakiyetine inanmıyor ve Sovyet Rusyası'nda zairlere gösterilen şeylerin az çok muvaffak olan teknik asarından başka bir şey olmadığını beyan ediyor. Mumaileyh teknik ile kitisadiyatın büsbütün başka başka şeyler olduğunu kaydederek diyor ki:

"Sovyet Rusyası'nda teknik asarın muvaffakiyatına dair naklü hikâye edilen şeylerin cümlesine inanmağa hazırım.

Plânın dört senede yüzde 100 değil hatta yüzde 120 icra edileceğine dahi inanmağa amadeyim. Beş senelik plânda istihsalâtın tahmin ve tesbit olunan miktarına ve kemmiyetine değil hatta evsaf ve keyfiyetinin dahi tenkit edilemiyecek derecede iyi olacağına ve Sovyet istihsalâtının mükemmel olduğuna ve saireye dahi inanmak istiyorum. Fakat bunları kabul etmekle beraber beş senelik plânın teknik bir muvaffakiyetten başka bir kıymeti olmıyacaktır. Elinde kâfi derecede sermayesi olan her hangi şahıs ve devlet bu teknik muvaffakiyeti elde edebilir. Eski Mısır'ın Fir'avunları ehramları yaptırmışlardı. Bunlar mükemmel teknik asardır. Viking namile maruf eski Norveç korsanları çapul ettikleri servetler ile Drontheim'da dünyanın en şayanı hayret büyük kilisesini yaptırmışlardı. Bu dahi tekniğin hakiki harikalarından biridir. Lâkin bu fevkalâde binanın hayatı iktisadiye ile iştiraki ehramların Eski Mısır'daki hayatı iktisadiye ile alâkası kadardır.

Garbî Afrika'daki Aşanti zenci memleketinin kralı vahşetabat ormanlar içinde Sovyetler'in iftihar ettiği fabrikalardan birini inşa etmek hevesine düşseydi ve kendisinin dahi serveti müsait olup Avrupa'dan ve Amerika'dan muktedir mühendis ve tecrübeli ve ehliyetli işçiler ve makineler getirseydi şüphesiz bunu vücude getirmeğe muvaffak olurdu. Zencilerin yapabileceğini 160 milyon nü-

fusa hâkim Sovyet hükûmeti parasını verdikten sonra neden yapamasın?.

Maahaza bu fabrikalar millî iktisadiyat ile hiç alâkası olmayan asardan başka bir kıymeti haiz olamazlar. Bu fabrikalar muntazaman işleyip temettü ve kâr verdikten sonra plânın muvaffak olduğu söylenebilir. Ne zaman bu fabrikalar kâfi derecede ham mevat ile teçhiz edilir, mamulâtını satacak piyasalar temin eder, kâfi derecede müstehlik bulursa plân muvaffak olur. Fakat bu şerait mevcut değildir. Sovyetler'in elde ettiklerini zannettikleri hakayikin cidden tahakkuk etmesine hiç bir ümit yoktur.,,

Profesör Auhagen Rusya'nın ahvaline ve Rus iktisadiyatına vukufu ile meşhurdur. Mumaileyh 1927-1930 senelerinde Moskova'daki Alman sefaretinin ziraî iktisadiyat mütehassısı idi. Şimdi mumaileyh Breslav'daki Ost-Europ enstitüsünü idare ediyor. Mumaileyhin Rusya hakkında fikir beyan etmeğe tam salâhiyeti haiz bir zat olduğu kanaatindeyiz. Profesör Auhagen Prag şehrinde vermiş olduğu konferansta şu beyanatta bulunmuştur:

"Bazı adamlar vardır ki beş senelik plânı bir hayalden ibaret addediyorlar. Fakat Ost-Europ enstitüsünün azaları bulunan bizler mezkûr plânı mümkün mertebe ciddiyet ve ehemmiyetle telâkki ediyoruz. Plânın aslını ve sureti tatbikini bütün teferrüatı ile tetkik ediyoruz. Kabili inkâr değildir ki plân kısmen tahakkuk ettirilebilir ve şimdiden ettirilmiştir. Magnitogorski, Dniprostroy ile Harkof ve Stalingrad traktör fabrikaları ve sair muazzam binalar asrî tertibatı ile birlikte ikmal edilip işletilebilir. Lâkin bunların memleketin iktisadî hayatındaki ehemmiyeti nedir? Bunun teşekkülünde onların kat'î nüfuz ve tesiri olmıyacaktır. Beş senelik plân memleketin uzvî ihtiyacından tenemmüv etmiş olmayıp belki yukarıdan

verilen emirle cebren kabul ettirilmiş ve eczası arasında uzvî vahdet temin edilmemiştir.

Bu plânın tahakkuku için yalnız plânın heyeti umumiyesini değil belki eczayi mütemmimesinden her birini düşünen ve en küçük vidasına kadar her türlü teferrüatını evvelden hesap eden bir merkezî dimağ elzemdir. Çünkü bu gibi ahvalde her türlü hususî ve şahsî teşebbüsat sukut eder. Lâkin bu kadar mefkûrevî bir cihaz ve bu kadar mükemmel bir merkezî dimağ yaratmak kuvvayi beşeriyenin fevkindedir. Plânın bu hayatiyeti uzviyye noksanına evsafı lâzimeyi haiz amelî ve tecrübedide müdürdürlerin fiktanını ilâve etmelidir. Muktedir amele kadroları yetiştirmek için Sovyet Rusyası'nda bir çok teknik mektepler tesis edilmiştir. Fakat bu mekteplerdeki muhtasar hazırlık sanayi müessesatındaki senelerce mesainin bahşettiği tecrübelerin yerini tutamaz.

Ziraatin kollektivize edilmesine (müşterekleştirilmesine) gelince köylülere serbest olarak gönül rızasile bu usulü kabul ettikleri iddiasını Bolşevikler'in her türlü teminatına rağmen şiddetle reddetmelidir. Filvaki 1918 senesine kadar bu usul serbest olup Sovyet Rusyası'ndaki ziraî teşebbüsatın yüzde birini teşkil ediyordu. Fakat sonraki mecburî kollektivize cebrü tedhiş kuvvetile icra ve tatbik edilmiştir. O zaman ben de Rusya'da idim. Sürülmekte olan Kulak (vaktü hali yerinde olan köylü) biçarelerin trenler dolusu götürüldüğüne ben de şahit oldum. Bunların mamelki soyulmuş ve kendileri babalarının toprağından çıkarılarak ormanlarda çalıştırılmak üzere şimal havalisine ve Siberya'ya sürülmüştür. Bu gibi tedabir insaniyetkârane değildir.

Hakayiki yakından bilip gördüğüm için bunları söylüyorum. Rusya'da sakin Alman muhacirleri ve kolonistleri dahi yerli ahali gibi tedhiş ve sevkedilmiştir. Bu gibi

yüzlerce vakayie bizzat şahit oldum ve tedhiş usulünün kurbanlarından ailelerine gelen binlerce mektubu okudum. Yüz binlerce Kulak'ın Sovyet hükûmeti tarafından dağıtıldığını ve ancak bundan sonra vâsi Kolhoz'ların (müşterek çiftliklerin) teşkiline muvaffak olduklarını pek iyi biliyorum. Öyle çiftlikler ki istihsalâtı gayet pahalıya mal olmakta ve bunların başında gayet büyük ve gayet masmasraflı kırtasiyeci idare cihazları bulunmaktadır. İşte bu gibi cebrî şiddet tedabiri ile 1931 de memleketin zirai arazisinin yüzde 58 kısmı kollektivize edilmiştir. Daha üç sene evvel zirai Rusya'da on milyon; fazla zirai amele vardı. Şimdi ise ziraatin makineleştirilmesinden ve traktörlerin çoğaltılmasından "bu fazla boğazlar,, bir kat daha artmış olacaktır. Bu fazla adamları işgal için memleketin sanayii ne dereceye gelmelidir? Yoksa öyle bir zaman gelecek ki "Canını kurtaran kurtarsın!,, umumî şiar ittihaz edilecektir, değilmi? Fakat Stalin gayesinde anudane ısrar ediyor. Bu gayeye yetişmek için her türlü ferdiyet hissi imha edilmeli ve yeni bir adam halkolunmalıdır. Bunun nasıl yapılacağını meşhur Lunaçariski şöylece anlatıyor:

"Her şeyden evvel çocuklar ailelerinden alınmalı ve bunlara Bolşevik terbiyesi verilmelidir. Fakat bu ancak çocuk anasını ve babasını tanımadığı zamanda yapılmalıdır. Bunnu için erkek adeta bir makine gibi plânla raptu zapt altına alınmalı ve bir makine gibi devlet hesabına zürriyet yetiştirmelidir.,,

Velhâsıl Bolşevikler'in fikirlerine karşı teveccüh gösterilebilir. Lâkin şu hakikate dahi göz yummalıdır ki bu güzel fikirler 160 milyon nüfuslu bir halkı tarihte emsali görülmemiş tedhiş ve tazip ile tahakkuk ettirilmektedir...

Bolşevikler'i tehdit eden tehlikeler nelerdir?

En birincisi "mide meselesi,, dir. Bu müthiş bir meseledir. Sovyet Rusyası halkının muti ve sabur olmasına rağ-

men yiyecek , elbise, ayakkabı, sabun, mesken, mahrukat ve sair cihetlerden çektiği mahrumiyetler bunlar arasında memnuniyetsizlik tevlit etmektedir. İkinci tehlike muazzam sanayiin malî ihtiyacatının tesviyesi meselesidir. Şimdiye kadar bu ihtiyacat hariçten alınan krediler ve halktan koparılan son kuvvetler ile tesviye edilmişti. Bundan böyle bu iki taraftan neler doğacaktır? Bunu keşfetmek mümkün değildir.,,

Bu iki Alman iktisadiyat âlimi yukarda naklettiğimiz mütalealarını 1931 senesi ortalarında söylemişlerdi. Bu arzettiğimiz tarif ve tasvirden daha yeni olanları vaziyeti daha iyi göstermeyip bütün Bolşevik sisteminin ve bunların plânlarının çökmekte olduğunu ispat etmektedir. Nijni Novgorod otomobil fabrikasında olduğu gibi muazzam fabrikaların küşadından bir ay sonra kapatılmalarına mecburiyet hâsıl olduğu gibi fabrikadan yeni çıkan makineler ve traktörler ilk tecrübede kırılmaktadır. Konistantinof çinko fabrikasında görüldüğü veçhile bazı fabrikalarda makineler hadden fazla istimal edilerek bozulmaktadır. Mezkûr fabrikada bir kaç ay içinde on milyon (1) rublelik teçhizat nakabili istimal bir hale gelmiştir. Sovyet sanayiinden istifade kabiliyeti olduğunu iddia etetmek güçtür.

Sovyet Rusyası'nda yeni iktisadî şekillerin doğmakta olduğu doğrudur Fakat bunlar vakitsiz doğan çocuklar gibi yaşamak istidat ve kabiliyetinden mahrumdur.

---

(1) Ekonomiçeskaya Jizn gazetesinin 4 nisan tarihli nüshasından.

İkinci beş senelik plân

Bolşevikler'in ayni ağır sanayii, kimyevî sanayii ve vesaiti nakliyeyi ihtiva eden ikinci bir beş senelik plânı hazırlamakta olmaları birincisinin iflâs ettiğine mükemmel bir delildir. Yeni beş senelik plânda bütün ihtimam ve dikkatler Ural ve Altay havalisindeki sanayie hasredilmektedir. Çünkü bu havali harp levazımı sanayiinin inkişafı için en müsait ve münasip bir yerdir. İkinci beş senelik plânda Ukrayna için tesisat ve tahsisat konulmamıştır. Bidayette bundan bahsolmadığından bu keyfiyet halk arasında büyük hayret uyandırmıştır. Birinci beş senelik plân nihayet bulduktan sonra bütün dikkat ve gayret hafif sanayie tevcih edilecek ve bu suretle halkın havayici zaruriyesi kâfi miktarda yetiştirilecek imiş. Şimdiki plânda halkın zarurî ihtiyaçları tesviye edilmediğine nazaran yeni plânla halk yeniden beş sene daha sefalet ve zarurete mahkûm olacak demektir.

Ati ne olacak

Ati ümitbahş değildir. Bolşevikler'in karşısına yeni müşkülât dikilmektedir. Yeni plânlar , yeni teşebbüsler bilhassa malî cihetten olmak üzere yeni fedakârlıkları istilzam etmektedir. Şimdilik beş senelik plânın malî ihtiyacını temin eden sermaye olup bu teşebbüsün varidatını tahsil etmektedir. Bir çifte oyuna şahit oluyoruz. Kim muzaffer olacak? Şimdiye kadar zaferi kapitalizm (seryedarlık) aldı. Bu çifte oyun bir gün nihayet bulacaktır. Bolşevikler'in Sovyet Rusyası haricindeki âlemi kendi elleri ve sermayelerile komünizm ihtilâlini ve kendilerinin mahvını hazırlıyacak bir budala sürüsü addedecek kadar da sadedil olduklarını zannetmiyoruz. Binaenaleyh madem ki haricî âlem beş senelik plânın malî ihtiyacını tedarik ediyorlar ve Sovyet devletini tekit ve takviye ediyorlar. Demek oluyor ki haricî âlem Bolşevik'lerden korkmuyor ve bunlara ehemmiyet vermiyor. Dünyada Komünizmin tevessüü ve intişarı umumî iktisadî buhrandan dolayı zeminin müsait olmasına rağmen zayıflamıştır. Cihanşümul inkılâp hareketi tasfiye haline girmeğe başlamıştır. Fakat diğer taraftan Bolşevizm çıkmaza girmiştir.

Binaenaleyh Sovyet Sosyalist cümhuriyetleri İttihadına istinat eden oyunların ve ümitlerin muvaffakiyetine ihtimal yoktur.

İstanbul; Mayıs. 1932

S O N

Zeyil

Kitabın esnayi tab'ında Sovyet Rusyası'nın 1931 senesine ait ticareti hariciyesinin kat'î neticeleri ilân edilmiştir. Bu neticelere göre Sovyetler'in haricî ticareti 1930 senesine nisbetle bir kat daha fenalaşmıştır.

1931 senesinde Sovyetler'in ihracatı sıklet itibarile 21,778,906 tona ve kıymet itibarile 811,210,000 rubleye baliğ olmuştur. 1930 senesindeki ihracatı sıklet itibarile 21,486,390 ton ve lâkin kıymet itibarile 1,066,371,000 ruble idi. Binaenaleyh kıymet itibarile Sovyet Rusyası'nın 1931 senesindeki ihracatı 1930 senesine nisbetle 225,161,000 ruble noksan olmuştur. 1931 senesinde Sovyet Rusyası'nın ithalâtı sıklet itibarile 3,564,352 ton ve kıymet itibarile 1,105,034,000 ruble olmuşturB. 1930 senesinde ithalât siklet itibarile 2,855,900 ton ve kıymet itibarile 1,058,825,000 ruble olmuştu.

Binaenaleyh Sovyet Rusyası'nın ticareti hariciyesinin açığı 1931 senesinde 293,8 milyon rubleye baliğ olmuştur. (1)

---

(1) Moskovada intişar eden Quarterly Revlew gazetesinin ikinci numarasından.

Fihrist

	Sahife
İlk söz. Cafer Seyit Ahmet Bey tarafından	3
Hali harpte bulunan bir memleket.	11
Beş senelik plân. Plân niçin beş seneliktir?	19
Lâkin erkama gelince.	23
Plân kuvveden file çıkarılıyor amma...	26
İmalâtı madeniye.	28
Otomobil ve traktör fabrikaları	31
Magnitogorski	34
Sanayii kimyeviye	36
Doneç kömür havzası.	37
Petrol sanayii	40
Hafif sanayi.	42
Elektrik tesisatı	45
İstihsalâtın evsaf ve kıymeti	48
Maliyet kıymeti.	51
Ziraat. İnkılâpçı, mukabil inkılâpçı?	53
Çiftçilere karşı taaruzî hareket.	55
Sovhoz nedir?	56
Ziraatta kolleytif usulü, Kolhoz nedir?	60
Kolhoz'lar	64
Suvyet Rusyasında nasıl çalışıyorlar ve nasıl yaşıyorlar? Mecburî çalıştırma.	70
Solofki menfası.	72
Sovyet Rusyasında nasıl yaşanıyor?	75
Vesaiti nakliye	85
Kızıllıların maliyesi ve ticareti. Malî işler.	89
Tüccarî plânço.	93
Dumping	95
Krediler.	98
Neticei kelâm. Beş senelik plân muvaffak olacak mı?	102
İkinci beş senelik plân.	108
Atî ne olacak?	109
Zeyil.	110

Muharririn tabolunan diğer eseri:

Volodimir Murskıy

Ukrayna
VE
İstiklâl mücadeleleri

Fiatı 1 Türk Lirası

ISTANBUL 1930
Matbaacılık ve Neşriyat T.A.Ş
İstanbul Cağaloğlu
Düyunu Umumiye karşısında